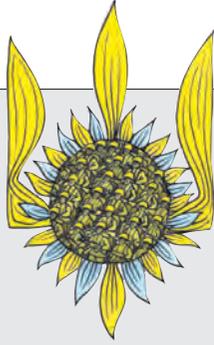

ГАЗЕТА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ
УКРАЇНИ

ГОЛОС УКРАЇНИ

ГЕРОЇ
УКРАЇНИ

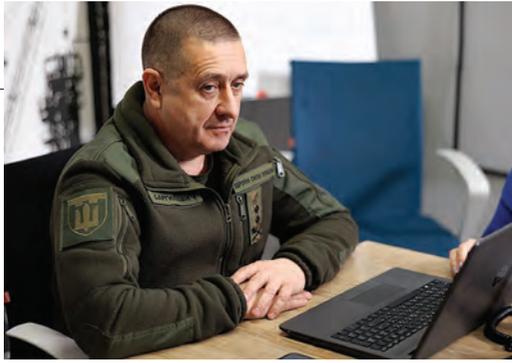
Загинув, коли виносив своїх із поля бою

▶ СТОР. 7

Уроки
передової

Маємо
завжди бути
на крок
попереду
ворога

▶ СТОР. 8

Командувач
Сил територіальної оборони Збройних Сил України,
генерал-майор
Анатолій БАРГИЛЕВИЧ.

Дерусифікація
і деімперіалізація

▶ СТОР. 10

Червоноград раніше
називався Христинопіль,
а Павлоград — Матвіївка

№ 244 (8261)

СЕРЕДА, 6 ГРУДНЯ 2023 РОКУ

WWW.GOLOS.COM.UA

Сьогодні — День Збройних Сил України

Воїни з шевроном Українця змінюють перебіг історії

У НОМЕР:

Голова Верховної Ради України Руслан Стефанчук провів зустрічі й переговори з Головою Євроради Шарлем Мішелем та Генеральним секретарем НАТО Єнсом Столтенбергом

«Інтеграція до Європейського Союзу та НАТО є не просто магістральними напрямками руху України, але й гарантіями її безпеки, розвитку та благополуччя громадян», — про це Голова Верховної Ради України Руслан Стефанчук заявив під час свого другого за останній тиждень візиту до Брюсселя.

▶ СТОР. 2

Наш «зерновий коридор» продовжить працювати

Асамблея Міжнародної морської організації ухвалила резолюцію на підтримку зусиль нашої держави у Чорному морі. А саме — українсько-го успіху з відновлення судноплавства й роботи нового «зернового коридору». Про це у соцмережі Х повідомив Президент України Володимир Зеленський. «Мільйони робочих місць в Україні залежать від експорту, який здатна забезпечити наша держава. І я дякую всім у світі, хто допомагає Україні. Зокрема, тепер Міжнародна морська організація підтримуватиме наші зусилля, є і відповідне рішення — оцінити, якої технічної допомоги ми потребуємо для нормальної роботи морського коридору», — зазначив Глава держави. До речі, минулого тижня Міжнародна морська організація прибрала росію зі своїх керівних органів.

Єврокомісія закликає Польщу врегулювати ситуацію на міжнародних пунктах пропуску

Словаччина розблокувала рух вантажів на кордоні з Україною — оформлення великогабових транспортних засобів на пропускному пункті «Ужгород», що був перекритий з 1 грудня, здійснюється у звичайному режимі.

Але на кількох міжнародних переходах польські далекобійники вже місяць продовжують блокування вантажоперевезень. Обнадіює, що ситуацію у позитивному для нас ключі намагаються вирішити в Єврокомісії. Там виступають за збереження Угоди про лібералізацію вантажоперевезень між Україною та ЄС, яка звільняє українських водіїв від необхідності отримувати дозволи для міжнародних перевезень. Про це за підсумками Ради ЄС на рівні міністрів інфраструктури та транспорту заявила профільний єврокомісар Адіна Велян, передає Радіо Свобода.

▶ СТОР. 5

Фото зі сторінки Володимира КОРОТЯ у фейсбуці.

На знімку: Березень 2022 року, Київська область. Володимир Коротя (четвертий зліва) разом із побратимами-добровольцями.

Уже десятий рік поспіль Збройні Сили України зустрічають своє професійне свято на війні з російськими окупантами. Армія — це зріз суспільства. Саме воно свідомо взяло на себе відповідальність за долю країни, родини, нації. Напевно, нині у жодній державі нема збройних сил з таким досвідом, стійкістю, вмотивованістю, які є в нас. Російсько-українська війна повністю трансформувала підхід до воєнної справи: особистість воїна, його професійні якості та духовний шеврон Українця може змінити перебіг історії.

«Я — офіцер ЗСУ. Своім оскаленим поглядом повернутий до русні, що прагне захопити мою Батьківщину. Своєю броньованою спиною я повернутий до міст, селищ та сіл, що намагаються жити звичним життям. Моя честь і кров для моєї Нації». Ці слова належать Володимиру Короті (на знімку) з позивним «Повстанець», командиру одного з батальйонів 3-ї окремої штурмової бригади. Нещодавно він отримав недержавну нагороду «Народний Герой України». Це щира подяка від українців за те, що воїн зробив і робить для їхнього захисту від рашистів.

▶ СТОР. 9

ФРОНТ

На Авдіївському напрямку активізувалася ворожа авіація

За даними Генштабу ЗСУ (на 5.12), упродовж минулої доби на фронті відбулося 73 бойові зіткнення. Окупаційні війська намагалися штурмувати на шести напрямках фронту: найбільше ворожих атак українські захисники відбили на Мар'їнському та Авдіївському напрямках.

▶ СТОР. 9

ПОДІЯ

Десантно-козацький рій отримав нагороди від Тернопільської міськради

Міський голова Тернополя Сергій Надал вручив волонтерам громадської організації «Десантно-козацький рій» подяки та подарунки з нагоди Міжнародного дня волонтера.

Організація була створена ще 2014 року. Всі її члени працюють заради спільної Перемоги: відправляють на фронт до наших захисників військово-спорядження, техніку, автомобілі, харчування. Кожен волонтер віддає частинку своєї душі у роботу організації, інформує наш власкор Ірина ПОЛЬОВА.

КОРОТКО

■ На Полтавщині у Миргородській громаді при її Центрі соціальних служб створюють «Сервісний офіс у справах ветеранів». Рішення про його започаткування ухвалили депутати міськради, повідомляє наш власкор Василь НЕЙЖМАК.

■ Миколаївцям надають очищену воду. З початку 2023 року комунальне підприємство «Миколаївоблтеплоенерго» видало майже 93 мільйони літрів очищеної води, дізналася наш власкор Олена ІВАШКО.

■ У Буринській громаді на Сумщині ухвалили рішення виплатити матерям за кожне новонароджене немовля 20 тис. грн. Найближчим часом «підійомні» отримають вісім місцевих жителів, довідався наш власкор Володимир ЧЕРНОВ.

Голова Верховної Ради України Руслан Стефанчук провів зустрічі й переговори з Головою Євроради Шарлем Мішелем та Генеральним секретарем НАТО Ёнсом Столтенбергом

ПОЧАТОК НА 1-Й СТОР.

Після зустрічей 28 листопада з Президенткою Європейського Парламенту Робертою Мецолою та лідерами парламентських фракцій Європарламенту, які підтримали початок переговорів про вступ України до Євросоюзу, 4 грудня Руслан Стефанчук провів окремі зустрічі й переговори з Головою Європейської Ради Шарлем Мішелем (на знімку), а також Генеральним секретарем НАТО Ёнсом Столтенбергом.

«Україна посідає чільне місце на порядку денному європейських і євроатлантичних інституцій, динаміка нашого поступу до ЄС і НАТО є безпрецедентно високою», — наголосив Спікер Українського Парламенту, за результатами проведених у Брюсселі зустрічей.

Триває системна й динамічна законодавча робота з

упровадження високих стандартів Євросоюзу й НАТО. На додаток до вже прийнятих законів, найближчим часом у Верховній Раді України буде проголосовано важливі акти щодо НАБУ, декларування та національних меншин.

«Наш діалог із партнерами вкотре засвідчив, що підтримка України у її боротьбі з російською агресією залишатиметься непохитною. Нам також важливо, що партнери відзначають наші успіхи, які досягаються навіть у цих непростих умовах. І ми готові зберігати цю позитивну динаміку», — додав Руслан Стефанчук.

За його словами, із керівництвом Євросоюзу та НАТО було детально обговорено процес та етапи інтеграції України в європейський і євроатлантичний простір, надання гарантій безпеки, реалізацію Формули миру Президента України Володими-

Ёнс Столтенберг.

ра Зеленського, потреби, пов'язані з відбудовою зруйнованої агресором інфраструктури.

Прес-служба Апарату Верховної Ради України.

Фото: rada.gov.ua

Перший віцеспікер Олександр Корнієнко взяв участь у Діалозі високого рівня II «Добре демократичне врядування в Україні: досягнення, виклики та шлях вперед у післявоєнний період»

Учасники заходу обговорили перспективи реформ доброго демократичного врядування в Україні та пошук консенсусу щодо подальших кроків з удосконалення законодавчої бази у сфері багаторівневого врядування та виборів у контексті європейських стандартів.

«Ми не обговорюємо проведення виборів завтра, під час дії воєнного стану. Ми проводимо більш стратегічне обговорення, що стосується пошуку розв'язання питань повоєнних викликів», — наголосив Перший заступник Голови Верховної Ради України Олек-

сандр Корнієнко. Він додав, що важливо вже зараз знаходити відповіді на них, зокрема, це питання голосування на деокупованих територіях, реалізація виборчого права для всього населення: військових, внутрішньо переміщених осіб та громадян за кордоном.

Присутні також акцентували на темі дорожньої карти доброго демократичного врядування в Україні у частині місцевого самоврядування. «Маємо зосереджуватися на підвищенні стандартів врядування, удосконаленні законодавчої бази та реалізації дбайливого нагляду за діяльністю громад», — зауважив Перший віцеспікер.

«Сьогоднішня зустріч знову є дуже важливим кроком для вільного, демократичного та мирного майбутнього України. Рада Європи залишається відданою підтримці країни для сталого відновлення та трансформації», — наголосив Генеральний секретар Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи Мат'є Морі.

«Україна зіштовхується з багатьма викликами у визначенні

ДОВІДКОВО

Захід було проведено у межах та за підтримки проектів Ради Європи «Посилення доброго демократичного врядування і стійкості в Україні» та «Підтримка демократичних післявоєнних виборів в Україні», що впроваджуються у межах Плану дій Ради Європи для України «Стійкість, відновлення та відбудова» на 2023—2026 роки.

Діалог високого рівня було започатковано Радою Європи у листопаді 2022 року за ініціативи Верховної Ради України, Уряду та Центральної виборчої комісії України. Його відповідний підсумковий документ «Спільну декларацію» — підписали заступник генерального секретаря Ради Європи Бьорн Берге та Перший заступник Голови Верховної Ради України Олександр Корнієнко.

умов і критеріїв для повоєнних виборів. Асамблея готова допомогти у цьому процесі та підтримати українську владу в удосконаленні й зміцненні законодавчої бази, а також закладенні основ, які відповідають демократичним та виборчим стандартам нашої Організації», — зауважила, зі свого боку, Директорка Директорату з питань людської гідності і сталого розвитку Парламентської асамблеї Ради Європи Луїз Бартон.

«Спільна з українськими партнерами робота над демократичними реформами є частиною місії Ради Європи та цін-

ним для нас досвідом. Цим ми підкріплюємо нашу європейську спільноту, що базується на цінностях», — зазначила Клаудія Лучіані, Директорка Директорату з питань людської гідності, рівності та врядування Ради Європи.

Насамкінець Перший заступник Голови Верховної Ради України Олександр Корнієнко наголосив, що це є спільним завданням на шляху до вступу в Європейський Союз.

Прес-служба Апарату Верховної Ради України.

Фото: rada.gov.ua

Регіональний розвиток має спиратися на громади

КРУГЛИЙ СТИЛ

Але водночас він повинен бути підпорядкований загальній стратегії розвитку держави. Ці тези стали лейтмотивом круглого столу на тему «Дієвість реалізації повноважень та перспективи діяльності агенцій регіонального розвитку». У Хмельницькому його організував та провів Комітет Верховної Ради з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування.

Захід відбувся за сприяння та підтримки Швейцарсько-українського проекту «Згуртованість та регіональний розвиток України».

У ньому взяли участь народні депутати України, керівники обласної ради та військової адміністрації, експерти, представники органів місцевого самоврядування Вінницької, Сумської, Тернопільської та Хмельницької областей, представники громадськості та міжнародних інституцій. Модератором заходу виступив народний депутат, голова підкомітету з питань адміністративно-територіального

устрою та місцевого самоврядування Комітету Верховної Ради з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування Віталій Безгін.

Основною темою обговорення стала діяльність агенцій регіонального розвитку. Вітаючи учасників заходу, очільник Хмельницької ОВА Сергій Тюрін зазначив, що створення Агенції регіонального розвитку в області дало можливість застосувати додаткові механізми щодо реалізації проектів місцевого зна-

чення, залучення грантових коштів, консультування громад.

Учасники зібрання також обговорили шляхи вдосконалення діяльності агенцій у межах процесу вступу до ЄС. Голова Хмельницької обласної ради Віолета Лабазюк подякувала партнерам проекту «Згуртованість та регіональний розвиток України» за співпрацю та висловила переконання, що напрацьовані пропозиції щодо удосконалення роботи агенцій ляжуть в основу подальшої їх ефективної діяльності.

Думками щодо того, як далі мають розвиватись та фінансуватись агенції, поділилася народний депутат, заступниця голови Комітету Верховної Ради з питань бюджету Олена Копанчук:

— Як депутат-мажоритарник розумію, що варто було б фінансово підтриму-

вати різні громадські організації та агенції. Однак як член бюджетного комітету усвідомлюю, що сьогодні в державі є інші пріоритети — це насамперед військові, їх потреби. Але думаю, що ми обов'язково дочекаємось Перемоги і того часу, коли обстоюватимемо статті бюджету, спрямовані на підтримку подібних агенцій.

Учасність у дискусії взяв і народний депутат, голова підкомітету з питань співробітництва територіальних громад та регіонів Комітету Верховної Ради з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування Олександр Аліксійчук:

— Приємно, що в регіонах ми говоримо саме про перспективи регіональної політики. Це не може не радувати. Але важливо, щоб водночас була й централізована координація,

супровід громад при реалізації проектів та програм ЄС. Місцеві стратегії мають бути узгоджені з державною стратегією.

Народний депутат зупинився на запропонованому комітетом законопроекті, який передбачає синхронізацію та адаптацію норм українського законодавства з європейським.

Учасники круглого столу значну увагу приділили обговоренню ролі агенцій регіонального розвитку в реалізації державної регіональної політики, а також шляхів вдосконалення їх діяльності в процесі вступу до ЄС.

Про європейський досвід, історію створення та функціонування агенцій розповіли директорка Агенції розвитку Східних Нідерландів Каролін Де Брюїн і директор представництва Північно-Східного регіону Румунії в Брюсселі

та агентства розвитку Богдан Челаріу.

Підсумовуючи роботу круглого столу, народний депутат, член Комітету Верховної Ради з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування Дмитро Микиша сказав:

— Ми не тільки почули, що роблять АРР тепер, але й спробували побачити, якими будуть їхні наступні кроки, як, у співпраці з ким вони діятимуть. З одного боку, агенції мають тісно співпрацювати з громадами, бо регіональний розвиток неможливий без їх участі. З іншого, повинен бути координатор дій на національному рівні. У кінцевому підсумку агенції мають допомогти нам створити ту державу, яку ми хочемо мати.

Ірина КОЗАК.

Хмельницький.

Відновлення авіасполучення: бажання, ризику, можливості...

АКТУАЛЬНО

Питанням відновлення авіасполучення в Україні дедалі частіше цікавляться представники бізнесу, пересічні громадяни, наші іноземні партнери. Чи є перспективи відкрити авіапростір під час дії воєнного стану в країні? З цим питанням «Голос України» звернувся до заступника голови Комітету Верховної Ради з питань транспорту та інфраструктури Володимира Крейденка (на знімку).

— Глава Офісу Президента Андрій Ермак під час нещодавнього візиту до Інституту Хадсона у Вашингтоні заявив про можливість відкриття аеропорту на території України. Чи можливо це взагалі з огляду на ситуацію з безпекою і, якщо так, то який аеропорт є найкращим кандидатом, зокрема і з точки зору стану інфраструктури?

— Я досить скептично ставлюся до такої ідеї. Теоретично, найбільш придатним для повноцення рейсів, з огляду на безпеку, є аеропорт в Ужгороді, адже він безпосередньою наближений до Словаччини. Його злітно-посадкова смуга «впірається» в кордон, а літаки перед тим, як приземлитися чи одразу після зльоту потрапляють у повітряний простір держави НАТО та ЄС. Проте навіть у такому випадку ризику польотів з цього аеропорту залишаються значно високими, адже РФ може здійснити ракетний удар, наприклад, балістичними «Кинджалами», час підльоту яких надзвичайно малий навіть для західних областей України. До того ж, у разі розміщення відповідних систем ППО, які здатні збивати ракети такого типу, як «Кинджал», не буде 100-відсоткової гарантії, що якась ракета або її уламки не влучать у будівлю аеропорту чи літак. Ми не маємо права наражати на небезпеку наших громадян.

Також варто враховувати, що Україна ще до початку повномасштабної війни перебудувала свою авіаційну галузь за стандартами безпеки Євросоюзу. Вони, зокрема передбачають,

що будь-які комерційні пасажирські рейси можливі тільки після завершення бойових дій та повторної сертифікації аеропортів щодо питань безпеки.

Крім того, українські авіакомпанії переважно брали літаки в лізинг за кордоном, а іноземні власники цих літаків ще до початку повномасштабного вторгнення РФ почали відкликати повітряні судна до Європи. Якщо власники ще до початку війни не хотіли залишати свої літаки в Україні, то хто з них наважиться віддати авіалінери, щоб літати в Україну під час війни?..

— Як щодо відновлення польотів хоча б з аеропорту в Ужгороді?

— Зауважу, що технічний стан аеропорту в Ужгороді може завадити йому обслуговувати деякі рейси навіть після закінчення війни, адже його злітно-посадкова смуга не може приймати найпоширеніші типи літаків Boeing 737 або Airbus A320, які перевозять до двохсот пасажирів. У цьому аеропорту можуть обслуговуватися менші літаки, наприклад Embraer ERJ-145, які перевозять приблизно 50 пасажирів. У такому випадку ціна одного квитка буде в кілька разів вища, ніж по-дорож того само пасажирів з сусідніх аеропортів Словаччини або Угорщини. Тому немає економічної доцільності відкривати авіарейси з Ужгорода. Паса-

жирам дешевше дістатися, наприклад, до аеропорту словацького Кошице, звідки вони зможуть полетіти за багатьма напрямками.

— У якому стані нині перебуває ринок авіаперевезень України: скільки компаній залишилося, які з них діючі (за кордоном)? Як держава їх підтримує, щоб галузь не зникла, чи не підтримує взагалі?

— Як я вже зазначав, українські авіаперевізники до початку повномасштабної війни літали переважно на орендованих суднах, які вони змушені були повернути лізингодавцям. Тепер ці літаки передані іншим експлуатантам.

Деякі українські авіакомпанії передали літаки іноземним компаніям за так званним «морим лізингом» разом з екіпажем, що допомагає українським авіаперевізникам продовжувати свою діяльність під час війни, сплачувати податки та зберігати робочі місця. Зауважу, що під час дії воєнного стану український уряд дозволив працівникам авіагалузі ви-

їздити за кордон для роботи, щоб вони не втрачали професійну кваліфікацію.

Нині найбільші українські авіакомпанії забезпечують чартерні рейси для іноземних компаній, перевозять туристів із різних європейських міст на курорти в Європі, Туреччині та Єгипті. Крім того, вони виконують регулярні рейси на замовлення деяких європейських національних авіаперевізників.

— Чи готова держава або західні партнери надавати пільгове страхування для цивільних літаків, як було із «зерновим коридором»?

— Сумніваюсь. Порівняння «зернового коридору» та цивільної авіації досить недоречне, адже без повноцінного функціонування «зернового коридору» наші фермери втрачали значні прибутки, а деякі держави могли зіткнутися з проблемою голоду. Тобто відсутність можливості транспортування української агропродукції може спричинити глобальну продовольчу кризу та зростання цін на аграрному ринку, що спонукало наших західних партнерів долучитися до вирішення цього питання, включно з наданням пільгового страхування для суден.

Натомість, відсутність можливості здійснювати міжнародні та внутрішні авіаперевезення в Україні через війну навряд чи спонукатиме західних партнерів надавати пільгове страхування для цивільних літаків. Ризики занадто високі.

— У зв'язку із втратою вітчизняними авіаперевізниками власного ринку є ризик втрати цих компаній. З'явилися чулки, що МАУ вже розпродує свої активи, тож деякі фінансові аналітики «радіять» їх викупити за привабливою ціною. І створити, наприклад, державного перевізника... Чи це доречно?

— Щодо створення державного перевізника, то, на мій погляд, це зараз точно не на часі, адже всі кошти необхідно спрямовувати на оборону України. Переконаний, що цим питанням логічно вже буде зайнятися після нашої Перемоги.

Розмову вела Ірина ШАТРОВА.

У НОМЕР

Данські партнери допомагають відновлювати Миколаївщину

У Миколаєві відбулася зустріч делегації Данії з представниками законодавчої та місцевої виконавчої влади.

У заході взяли участь голова Миколаївської ОВА Віталій Кім, члени Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва Олександр Мережко, Арсеній Пушкаренко, Ігор Кривошеєв та Богдан Яременко, а також члени Комітету Верховної Ради з питань правоохоронної діяльності В'ячеслав Медяник, Максим Павлюк, Олександр Дануца та Володимир Захарченко. Був присутній і народний депутат від Миколаївщини Олександр Пасічний.

Іх проінформували про актуальну безпекову ситуацію у регіоні та реалізацію проектів у співпраці з міжнародними партнерами, зокрема данськими. Оскільки, не чекаючи завершення війни, Данія вже зараз відбудовує область.

Народні депутати зазначили, що шефство Данії над відновленням Миколаєва та Миколаївщини стало показовим прикладом, тож такий досвід роботи варто поширювати серед інших країн-партнерів.

Як повідомив Надзвичайний і Повноважний Посол Королівства Данія в Україні Оле Егберг Міккельсен (на знімку ліворуч), Миколаївська область може й надалі розраховувати на допомогу від його країни. «З того часу, як у березні 2022-го Президент України просив узяти шефство над Миколаєвом та областю, ми всіляко підтримуємо регіон. Данія не лише займається відбудовою інфраструктури, а й допомагає бізнесу відновлювати роботу. Ми бачимо, що місцеві жителі хочуть працювати та розвивати економіку, а не просто отримувати допомогу», — сказав посол Данії.

За словами Віталія Кіма, те, що сьогоднішня зустріч відбувається в Офісі Посольства Данії у Миколаєві, свідчить про глибокий рівень зацікавленості обох сторін у розвитку. «Відкритість та довіра є ключовими складовими елементами нашого партнерства, ми готові до подальшого спільного розвитку. Наша область укротр доводить, що готова до обміну ідеями, ресурсами та досвідом, а спільні проекти вже реалізуються», — зазначив він.

Данські та українські посадовці відвідали зруйновану портову інфраструктуру, станцію води, реабілітаційний центр та текстильну фабрику.

Олена ІВАШКО.
Миколаївська область.

Фото з відкритих джерел.

Протезування та реабілітація

У КОМІТЕТАХ ВЕРХОВНОЇ РАДИ

В умовах збройної агресії російської федерації проти України кількість осіб з інвалідністю, які потребують забезпечення протезно-ортопедичними виробами, постійно збільшується. Серед них є як учасники бойових дій, так і мирне населення, в тому числі й діти. Саме цій тематичі й було присвячено круглий стіл «Стан забезпечення осіб з інвалідністю та осіб з інвалідністю внаслідок війни протезно-ортопедичними виробами: проблеми та перспективи. Напрацювання дорожньої карти», що відбувся вчора в Комітеті Верховної Ради з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів під орудою голови підкомітету з питань соціального захисту дітей, постраждалих внаслідок збройної агресії РФ проти України з 2014 року Тетяни Циби.

Відкривши захід, народний депутат зауважила, що питання протезування завжди було актуальним, а з огляду на війну воно лише когострилося, тож заклала колег говорити максимально відверто. «Бо маємо не лише обговорити проблеми і виклики, а й напрацювати реальні рекомендації, які стануть дорожньою картою», — наголосила вона.

Загалом учасники заходу обговорили три важливі теми:

► протезування в Україні: сучасний стан, досягнення та виклики. Стратегія розвитку галузі;

► діяльність протезно-ортопедичних підприємств різних форм власності: проблеми та пропозиції;

► поточний стан забезпечення осіб з інвалідністю протезно-ортопедичними виробами. Реабілітаційний процес. Погляд очима користувачів.

Представник комітету народний депутат Тарас Тарасенко у своєму виступі акцентував увагу на висновку Рахункової палати щодо наявних недоліків у сфері протезування. Ідеться, зокрема, про відсутність єдиної та всео-

хоплюючої концепції протезування в Україні.

«Нам потрібно більш стратегічно підходити до забезпечення наших громадян протезами та іншими засобами функціонування, враховуючи те, що єдина стратегія має бути написана на рівні Кабміну, але нині вона відсутня», — зазначив Т. Тарасенко.

За його словами, в 2021 році лише 25 відсотків осіб з інвалідністю були забезпечені засобами функціонування. У 2022-му — 24 відсотки. «Тобто щороку майже 300 тисяч громадян залишаються обмеженими у своїх правах на ефективне функціонування», — зауважив депутат.

Потребу вирішення, за його словами, й питання підбору кваліфікованих кадрів для забезпечення безпечної роботи підприємств у галузі протезування та якісного надання відповідних послуг.

У цьому контексті Т. Тарасенко зауважив, що державні протезні підприємства попри війну і великий попит на протезування не працюють на повну потужність. До того ж нині триває процес приватизації держ-

підприємств. «Один із таких заводів — Хмельницький протезний — було продано за 37 мільйонів гривень. Так, у нових власників є зобов'язання зберегти профіль виробництва, але питання в забезпеченні стратегії. Як приватний бізнес надаватиме послуги: буде більше орієнтуватися на військових чи забезпечуватиме цивільне населення. Адаже гранична вартість протезів для населення втричі менша ніж для військових. Тож питання, чи витягне бізнес цю процедуру самостійно?» — поцікавився він.

У свою чергу представниця Міністерства соціальної політики Олена Кульчицька, зазначивши, що не всі реабілітаційні команди готові працювати з множинними або високими ампутаціями, зачепила також і питання забезпечення осіб з інвалідністю протезами підвищеної функціональності. За її словами, звична практика, коли особа спочатку протезується простим протезом, а наступний — через 12 місяців — виріб підвищеної функціональності.

Така затримка під час протезування верхніх кінцівок, на думку представниці Мінсоцполітики, є неефективною, і відповідні зміни, за її словами, вже було внесено до постанови КМ, які дають можливість особам з високою ампутацією руки одразу претендувати на протезування виробами підвищеної функціональності. Інше питання — фінансування. Держава поки фінансує вартість протезу до 1 мільйона 900 тисяч гривень. Є виробники, які цілком вкладаються в такі граничні ціни, але

часто цих грошей виявляється замало.

Народний депутат Василь Вірастюк, який допомагає відновлюватися нашим захисникам та захисницям, зауважив, що спорт є одним із найкращих інструментів фізичної та психологічної реабілітації учасників бойових дій. Обранець розказав про їх забезпечення спортивними протезами.

«Спортивні протези та протези підвищеної функціональності дають можливість учасникам бойових дій та людям з інвалідністю внаслідок війни займатися спортом, брати участь у спортивних змаганнях, туристичних походах та просто вести активний спосіб життя. Звичайний протез, який отримують ветерани, не завжди витримує навантаження активного способу життя. Тим паче якщо ветеран забажав займатися силовими видами спорту. Рано чи пізно такий протез втрачає свою функціональність.

Учасники бойових дій можуть отримати спортивні протези за державний кошт, але через 12 місяців після первинного протезування», — зазначив він, додавши, що рік — це великий термін для тих ветеранів, які хочуть або вже активно залучаються до занять фізичною культурою та спортом.

Загалом під час заходу його учасники порушували чимало актуальних питань, зокрема протезування статевих органів, адже в разі втрати стегна боець може потребувати і такого відновлення. А також забору та зберігання біологічного матеріалу. Та найголовніше, на чому наголосили присутні, — це поінформованість людини з інвалідністю про можливість протезування.

Олена ГОРБУНОВА.

Щоб епідемія залишалася контрольованою

Майже половина людей із ВІЛ-інфекцією дізнаються про свій статус на пізніх стадіях. Нагадаю про це ще раз, підбиваючи деякі підсумки року.

Нещодавно світова спільнота відзначала Всесвітній день боротьби зі СНІДом, запроваджений з 1988 року з ініціативи Всесвітньої організації охорони здоров'я після того, як на зустрічі міністрів охорони здоров'я всіх країн прозвучав заклик до соціальної терпимості і розширення обміну інформацією щодо ВІЛ/СНІД. Із того часу Всесвітній день боротьби зі СНІДом відзначається щорічно. Головна мета Всесвітнього дня боротьби зі СНІДом — звернути увагу суспільства на цю проблему.

Тривалий час я працювала у сфері подолання ВІЛ/СНІД і дотичних до нього захворювань та проблем. Україна разом з усім світом боролася проти епідемії. І в цій боротьбі були перемоги і поразки, стратегії і контрстратегії, але все перервало повномасштабну агресією росії. Довелося докорінно змінити підходи, зважаючи на те, що, хочемо ми чи ні, але частково контроль над епідемією знову втрачено.

З початком повномасштабної війни на території України у лютому 2022 року постали проблеми щодо забезпечення епідагляду за ВІЛ-інфекцією, ускладнилася логістика надання послуг із профілактики, тестування, лікування від ВІЛ-інфекції та клініко-лабораторного моніторингу перебігу ВІЛ/СНІДу серед людей, які живуть з ВІЛ (ЛЖВ), насамперед у південно-східних регіонах. Негативні наслідки, як і відновлення послуг населенню в контексті епідемії ВІЛ-інфекції, будуть нерівномірні з огляду на оперативні зміни в окремих областях, пов'язані з активністю бойових дій, руйнуванням медичної інфраструктури, міграцією населення.

За оціночними даними Центру громадського здоров'я, станом на 01.01.2023 року, в Україні проживають майже 257 тисяч ВІЛ-позитивних людей. З них лише 79 відсотків

знають про свій статус, а АРТ отримують лише 77 відсотків. Майже половина людей із ВІЛ-інфекцією (43 %) дізнаються про свій статус на пізніх стадіях.

Центр громадського здоров'я також повідомляє, що, за даними сероепідмоніторингу поширення ВІЛ-інфекції (СЕМ), за дев'ять місяців 2023 року обсяг послуг із тестування на ВІЛ (ПТВ) збільшився з 1 109 149 до 1 561 754 (+ 40,8 %) порівняно з аналогічним періодом 2022 року.

Майже вдвічі збільшилася кількість тестувань швидкими тестами порівняно з дев'ятьма місяцями 2022 року (+ 87,3 %), від найнижчого показника у Закарпатській області (+ 7,4 %) до максимального у Чернівецькій (+ 381,0 %).

Частка позитивних результатів тестування на ВІЛ-інфекцію становить 0,7 відсотка, на рівні областей показник різниться від низьких цифр в Івано-Франківській, Тернопільській та Чернівецькій (по 0,27 %) до найвищих в Одеській (1,36 %) та Дніпропетровській (1,22 %).

Станом на 01.10.2023 у закладах охорони здоров'я під медичним наглядом перебували 158 803 людини, які живуть з ВІЛ, що становить 387,3 на 100 000 населення. За даними офіційної реєстрації, найвищий рівень поширеності ВІЛ-інфекції на 100 000 населення — в Одеській (1 128,4), Дніпропетровській (973,5), Миколаївській (747,4), Київській (474,5), Чернігівській (434,6), Херсонській (424,0) областях та у м. Київ (642,2). Порівняно з аналогічним періодом 2022 року диспансерна група в Україні збільшилася на три відсотки. Найвищий приріст відбувся у Харківській (+ 20%), Рівненській (+ 10%) та Кіровоградській (+ 9%) областях.

Зустрівшись з новими викликами, довоєнні системи охорони здоров'я і грантові програми, спрямовані на профілактику ВІЛ-інфекції, раннє виявлення, диспансеризацію, збільшили кількість і інтенсивність тестування швидкими тестами, але не змінили, не додали нових більш ефективних інструментів

або форм надання тих само послуг. А також не запрацював механізм оцінки якості медичних послуг та послуг із соціального супроводу ЛЖВ.

З вищенаведеної статистичної інформації ми спостерігаємо збільшення кількості тестування на ВІЛ швидкими тестами в деяких регіонах більш ніж на 200 відсотків, але фактичне виявлення не збільшилося. Аналізуючи щорічні статистичні дані щодо ВІЛ/СНІД, ми бачимо, що щорічне виявлення нових випадків ВІЛ-інфекції до повномасштабної війни становило не менш як 15000 осіб за рік, але в 2022 році ця кількість зменшилась і становила 12212 осіб, а в 2023 році станом на жовтень ця кількість становить 9769 осіб. Це ілюструє зниження темпів виявлення. Водночас збільшується кількість людей, які дізнались про свій діагноз дуже пізно, що негативно впливає на лікування самого пацієнта, а також є причиною поширення епідемії.

Сподівання на те що первинна ланка надання медичної допомоги стане найважливішим елементом, який має виявляти ВІЛ-інфекцію, не справилися. Сімейні лікарі не долучаються до активного виявлення ВІЛ, хоч і мають у своєму пакеті цю діагностику. Аналізуючи низку таких кейсів, хочу сказати: сімейні лікарі не мають експрес-тестів, якими їх мусить забезпечити адміністрація ЦПМСД. Можливо, це така наша українська звичка зекономити, можливо, це пасивність, або просто незнання. Кожен медичний заклад, який надає послугу з тестування, повинен мати не тільки експрес-тести, але й зрозумілу та регулярну, проактивну комунікацію (я називаю це «маркетингом медичної послуги») з громадою, для якої працює цей медичний заклад. Сподіватись на активність пацієнта в цьому разі не варто.

На мою думку, на Національному рівні всі стратегічні рішення прийнято:

- ▶ докорінно оновлено закон про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ;

- ▶ ухвалено постанову уряду про схвалення Державної стратегії у сфері протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу, туберкульозу та вірусним гепатитам на період до 2030 року;

- ▶ видано Наказ МОЗ України від 16.11.2022 № 2092 «Про затвердження Стандартів медичної допомоги «ВІЛ-інфекція»;

- ▶ затверджено Клінічну настанову, засновану на доказах, «ВІЛ-інфекція», 2022.

Але настав час сфокусуватися на реалізації цих рішень на ре-

гіональному рівні. Про що йдеться: не просто нарощувати кількість тестування силами грантових проєктів, а здійснювати регіональну і місцеву адвокацію, щоб у кожному медичному закладі кожен сімейний лікар хотів і міг дізнатися про ВІЛ-статус свого пацієнта, адже держава підтримує це і фінансово, і функціонально.

Наступною проблемою залишається низький відсоток диспансеризації осіб в яких виявлено ВІЛ-інфекцію. Можливо, слід переглянути фокус оцінки ефективності програм профілактики і змістити його з кількості протестованих на кількість диспансеризованих осіб. Ця проблема була б частково вирішена, якби пацієнт дізнався про свій статус у сімейного лікаря, який має сьогодні високу довіру від пацієнта і перебуває у постійному контакті з пацієнтом і його родиною.

Не можу не згадати тут безпосередньо про людей, що живуть з ВІЛ. А їх сьогодні приблизно 257 тисяч. Уряд і МОЗ мають усю необхідну кількість ліків, завдяки підтримці міжнародних організацій. Хвилюватись про ліки не треба, просто потурбуйтеся про свою безпеку, а ліками ви будете забезпечені.

Так от у підсумку: епідемія лишається контрольованою, і це дає надію, що вона буде подолана. З огляду на наслідки бойових дій, міграційну кризу, психологічну втому, зменшення доходів населення, а іноді повну їх втрату — все могло б бути значно гірше. Тільки завдяки високій фаховості працівників медичної галузі, самовідданості соціальних працівників неурядових організацій нам вдається втримати епідемію на цьому рівні і не дати шансу стати неконтрольованою. Давайте не будемо знецінювати ці результати нашої праці в умовах війни.

Лада БУЛАХ,
голова підкомітету з питань забезпечення епідемічної безпеки, боротьби із ВІЛ/СНІД та соціально небезпечними захворюваннями Комітету з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування Верховної Ради України.

Фото надано депутатом.

Молочна галузь шукає державної підтримки

Якої саме — народний депутат Андрій Богданець (на знімку) розповів у своєму виступі на XV Всеукраїнській конференції з міжнародною участю «Молочний бізнес — 2023».

На думку голови підкомітету з питань ціноутворення та розвитку зовнішньоекономічної діяльності в агропромисловому комплексі Комітету Верховної Ради з питань аграрної та земельної політики Андрія Богданця, історія з держпідтримкою молочарів настільки тривала та драматична, що про неї можна знімати серіал.

«Ще у грудні 2021 року з колегами по парламенту створили міжфракційне депутатське об'єднання «За розвиток молочної галузі України», співголовою якого я маю честь бути, — розповів Андрій Богданець. — Тоді якраз вибухнув конфлікт між виробниками та переробниками щодо ціни на молоко-сировину. Ситуація нагавдала нинішню: внутрішні ціни на молоко-сировину перевищували середньоєвропейські, внаслідок чого в Україну хлинув потік імпортової молочки, а конкурентоспроможність вітчизняної істотно знизилась.

Питання потребувало оперативного вирішення. Так з'явився наш спільний зі Спілкою молочних підприємств... проєкт

закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної підтримки розвитку виробництва та переробки продукції тваринництва (реєстр. № 7072)».

Як зазначив парламентарій, суть цього документа можна звести до трьох пунктів:

1. Стимулювання непрогнозованого зростання цін на молочну продукцію шляхом надання виробникам молока дотації на оди-

ницю поставленої на переробку молоко-сировини.

2. Вирівнювання конкурентних умов на ринку молокопереробки шляхом економічного стимулювання виходу з «тіні».

3. Надання молокопереробним підприємствам доступу до держпідтримки при здійсненні інвестиційних витрат. Йдеться, зокрема, про будівництво складських об'єктів та очисних споруд, придбання обладнання для

очищення стічних вод та викидів в атмосферу.

«Законопроект виправляє помилки минулого, коли ліквідація спецрежиму ПДВ залишила без належного компенсатора галузь із тривалим періодом повернення капіталу та підвищеними обсягами доданої вартості», — впевнений Андрій Богданець.

За його словами, в цифрах це має вигляд досить промовистий. Загальне поголів'я корів в Україні станом на початок 2024 року очікується на рівні лише 55 відсотків від показника 2015-го. А обсяги молока з господарств населення, які є основною категорією його виробників, цього року очікуються на рівні 56 відсотків від показника 2015-го. При цьому надої у сільгоспдприємствах не мають значної тенденції до зростання, що не дає можливості компенсувати зниження виробництва молока господарствами населення.

Окрім того, розглядати окремо сектори молочного скотарства та молокопереробки не професійно. Це цілісний підкомплекс АПК, який підтримуватиме продовольчу безпеку України, надаватиме робочі місця та сприятиме наповненню бюджетів різних рівнів.

«Що ж сталося з нашим законопроектом № 7072, — підсумовує народний депутат. — Для відповіді достатньо назвати дату його реєстрації: 18 лютого 2022 року. Так, за тиждень після цього країні стало, м'яко кажучи, не до молока. Зі зрозумілих причин не були враховані й наші з колегами правки до Держбюджету-2024, спрямовані на держпідтримку молочного скотарства.

Але відступати ми не збираємося. Готуємо кілька законодавчих ініціатив, спрямованих як на запровадження державного стимулювання розвитку молочного скотарства, підвищення енергоефективності та екологічності молокопереробки, так і на впорядкування ринку молоко-сировини та молокопродуктів в Україні».

Як наголосив політик, разом з однодумцями мають намір оновити законопроект № 7072.

«Наше бачення презентуємо найближчим часом після завершення всіх експертних обговорень і консультацій, — пообіцяв Андрій Богданець, — Але нам буде дуже складно, якщо Мін-агрополітики не буде нашим однодумцем та партнером».

Підготувала
Галина КВІТКА.

Фото надано автором.

Єврокомісія закликає Польщу врегулювати ситуацію на міжнародних пунктах пропуску

ПОЧАТОК НА 1-Й СТОР.

«Цей пінг-понг між Україною та Єврокомісією — несправедливий, — наголосила високопосадовця. — Тим часом на кордоні страждають люди, а наші зовнішні кордони Євросоюзу стають заручниками. Тож ідея повернення дозволів є неприйнятною, оскільки саме з цією метою ми від них відмовилися».

Адіна Велян також зазначила, що Угоду між ЄС та Україною, дію якої подовжено до червня 2024-го, вона налаштована обстоювати, попри вимоги польських протестувальників. «Я твердо вирішила захищати цю угоду, продовжувати пояснювати її переваги як для європейського ринку, так і для України та Молдови», — зауважила вона.

Водночас єврокомісар підтримала засідання

спільного комітету, ініційоване Польщею, в межах якого можна обговорити проблеми, пов'язані з дією угоди. Втім, ці дискусії Адіна Велян вважає доречними «після вирішення критичної ситуації на кордоні», в затягванні якої розкритикувала польську владу.

«Вважаю неприйнятним, щоб уряд умивав руки в Польщі, кажучи, що це щось між місцевою владою та Єврокомісією врешті-решт та Україною... З другого боку, беру до уваги той факт, що в Польщі відбулися вибори, вона зараз — у процесі формування нової більшості, і я з нетерпінням чекаю на співпрацю з наступним урядом, щоб якомога швидше вирішити проблему», — резюмувала Адіна Велян.

Тим часом товаробмін автошляхами значно

застопорився. У листопаді експорт та імпорт української продукції вантажним транспортом значно зменшився — на 26,7% (до 783 тисяч тонн) та на 23,5% (до 967,1 тисячі тонн) відповідно.

З пропозицією, як зрадити ситуації, вийшли також в «Укрзалізницю». Там планують запропонувати контейнерні перевезення автотранспорту, заблокованого на західних кордонах, повідомив заступник директора департаменту комерційної роботи УЗ Валерій Ткачов. Можливість транспортувати залізницею частину заблокованих вантажів обговорюється з Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури України.

За його словами, як один із варіантів розглядають контейнерні перевезення. «Це коли ванта-

жівка заїжджає на платформу, і її везуть залізницею. Але це для нас доволі новий вид перевезення. Він ніколи не користувався значним попитом», — пояснив посадовець.

Варто зауважити, що відновлення Україною чорноморського коридору, попри військові дії та погрози з боку РФ, дає змогу дедалі активніше постачати сільськогосподарські та інші товари на світові ринки. Понад сім мільйонів тонн вантажів експортовано за останні місяці з портів Південний, Одеса та Чорноморськ, з них майже п'ять мільйонів тонн — агропродукція. З 8 серпня встановленим ВМС ЗСУ коридором пройшло 200 суден на вихід з портів та 226 суден — на вхід, повідомив віцепрем'єр з відновлення України — міністр у спра-

вах громад, територій та інфраструктури Олександр Кубраков.

Причому обсяги зростають. 4 грудня, інформував Олександр Кубраков, у портах Одеса, Чорноморськ та Південний під завантаженням було 31 судно, ще тридцять прямували коридором в обидва боки.

Про те, що водний шлях для товарообміну знову стає для нас основним, свідчить актуальна інформація від митників. За підсумками листопада, експорт продукції морським та річковим транспортом збільшився на 70,7% порівняно з показником попереднього місяця — до 5,91 млн тонн. Імпорт водними шляхами також зріс на 8,2% — до 495,2 тисяч тонн.

Підготувала
Галина КВІТКА.

ЗА ПОРЕБРИКОМ

Імперія брехні

На зустрічі кремлівського диктатора Володимира Путіна з директором федеральної служби фінансового моніторингу Юрієм Чиханчиним з'ясувалося, що витрати на окуповані території в рази більше, ніж про це розповідали росіянам. Ім брехали, щоб народ не знав справжньої ціни путінської авантюри.

«Агентство» зі стенограми розмови, опублікованої на сайті Кремля, з'ясувало, що бюджетні витрати на захоплені території становлять 1,7 трлн рублів.

«Продовжуємо вести роботу в нових суб'єктах... Загалом майже 1,7 трлн рублів в обігу ми контролюємо і близько сотні різних фондів, які надають допомогу з відновлення», — відрапортував Чиханчин.

Відкриті дані на утримання окупованих територій в 2023 році, оприлюднені Росстатом, становили 410 млрд рублів. У 2024-му заплановано виділити 700 млрд рублів.

Для порівняння: всі витрати на освіту в Росії становлять 1,5 трлн рублів, на охорону здоров'я — 1,6 трлн.

Поки режим приховує реальні цифри бюджету від пересічних росіян, ті теж не залишаються в боргу і на брехню відповідають брехнею. Якщо вірити тому самому Росстату, на Північному Кавказі склалася катастрофічна ситуація із розлученнями. Згідно з офіційною статистикою, у 2022 році в Чечні розлучилися 64,6% подружніх пар, у Дагестані — 21,8%, Карачаєво-Черкесії — 17%.

Одне з російських ЗМІ з'ясувало, що жителі Північного Кавказу масово розлучаються фіктивно, щоб отримати матеріальну допомогу на дітей на суму 5—14 тисяч рублів. «Ми їздили по регіонах і бачили, як сім'я подає заяву на матеріальну допомогу — їй відмовляють. Після розлучення подають знову заяву — і їй схвалюють», — розповіла директор департаменту рахункової палати Ольга Самаріна.

У Росії допомога на дітей призначається, якщо дохід сім'ї в розрахунок на одного члена не перевищує прожиткового мінімуму в регіоні — це і спровокувало масові фіктивні розлучення. Через низький рівень життя росіяни змушені вдаватися до хитрощів і обману влади. В країні це зустрічний процес: як путінський режим ставиться до народу, так і народ до режиму.

І ще одна брехня від режиму. Робітники автомобільного заводу «Урал» з міста Міас, що за 100 кілометрів від Челябінська, зажадали від Путіна «обмежити вплив іноагентів у соціальних мережах та месенджерах».

«Просимо вас ініціювати ухвалення закону, що обмежує можливість маніпуляції громадською думкою з боку іноагентів, а також осіб, які потрапили під їхній вплив, на благо розвитку та процвітання нашої батьківщини», — б'ють чолом робітники до правителя Росії. У них все прекрасно, падає життєвий рівень, а робочий клас хвилюють «іноагенти». Все, як за доби застою, інструменти пропаганди навіть не намагаються змінити, хоча за віком третє тисячоліття.

«Альтернативна прозахідна ідентичність, здатна кинути виклик кремлівській пропаганді, в Росії так і не оформилася, і її виникнення ще менш ймовірно після від'їзду російських лібералів у 2022 році. Гнучкість путінської ідеологічної машини і простота наративів, що нею поширюються, дозволять припустити, що путінізм нікуди не подіється найближчим часом і може ще більше зміцнитися в Росії», — прогнозує Марія Снеговая, докторант університету Джорджтауна.

Богдан КУШНІР.

ДО РЕЧІ

Днями Сполучені Штати Америки в особі Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) та АТ «Укрзалізниця» уклали Меморандум про взаєморозуміння. Документ стане основою для їх співпраці в побудові двоколісної залізничної ділянки довжиною 75 км.

Вона поєднає Львів, що, як планується, має стати одним із головних залізничних вузлів на заході України, з Транс'європейською транспортною мережею Євросоюзу. Партнерство між «Укрзалізницею» та USAID за-

безпечить фінансування робіт із побудови нової ділянки загальною обсягом 225 млн доларів — що підкреслює налаштованість США вкладати ресурси у створення альтернативних маршрутів експорту української агропродукції, а також критичну важливість інфраструктури, зокрема залізниці, для відбудови України, підкреслили у пресрелізі Агентства.

Українські залізничні шляхи використовують широку колію, тоді як залізниці країн Європи мають стандартну колію меншої ширини. Це викликає необхідність у перевантаженні вагонів на прикордонних залізничних

переходах. Перевантаження одного поїзда може тривати понад п'ять годин, що обмежує кількість потягів, які за день можуть перетнути кордони України з європейськими країнами. Цей витратний час часом процес часто-густо знижує ефективність перевезень зерна та іншої аграрної продукції. USAID надасть «Укрзалізницю» технічну підтримку в побудові двоколісної ділянки, яка дозволить прискорити перевезення українських вантажів до ЄС, а тим українцям, які повертаються з евакуації за межами країни, дасть змогу швидше доїхати додому.

ЦИФРА

1 мільйон євро

вніс уряд Литви до Фонду солідарності з Україною — трастового фонду Банку розвитку Ради Європи (СЄВ). Його діяльність спрямовано на покращення умов життя українців та підтримку зусиль і з відновлення, йдеться у пресрелізі СЄВ.

Міністр фінансів Литви Гінтаре Скайсте зазначила, що внесок до «українського» фонду СЄВ «допоможе відновити та зміцнити соціальну інфраструктуру країни». «Литва рішуче підтримує Україну. Сила України — в її народі та його рішучості боротися з агресором, тому важливо надавати не лише військову та бюджетну підтримку, а й вирішувати соціальні наслідки війни для забезпечення базових потреб внутрішньо переміщених людей», — пояснила вона.

Фінляндія почне виробляти боєприпаси для ЗСУ

Фінляндія планує збільшити виробництво артилерійських боєприпасів, щоб відправити їх для озброєння України, повідомив міністр оборони цієї країни Антті Хяккянен, передає Укрінформ, з посиланням на Yle.

«Ми завершили перемовини про те, що Фінляндія збільшуватиме виробництво важких боєприпасів, щоб направити їх до України. Це рішення буде ухвалено найближчим

часом», — заявив голова оборонного відомства. Хяккянен висловив сподівання, що питання буде вирішено до Різдва. Зазначається, що витрати на нарощування виробництва боєприпасів зростуть до десятків мільйонів євро.

До речі, раніше фінський уряд подав до парламенту проект доповнення до бюджету на 2024 рік, що включає, з-поміж іншого, пропозиції стосовно підтримки України.

Болгарські студенти перевірили свої знання української мови

У Софійському університеті імені Святого Климента Охридського відбулася уже традиційна студентська олімпіада з української мови. Чому традиційна? Бо проводиться увосьме.

За підтримки Посольства України в Болгарії олімпіаду організували викладачі кафедри слов'янського мовознавства факультету слов'янської філології цього престижного вишу.

Учасникам олімпіади, а це були студенти першого, другого, третього та четвертого курсів, треба було написати диктант і виконати індивідуальні тестові завдання. Текст диктанту читала професор Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля Ольга Смоліна.

А перевіряли роботи студентів члени очолюваного доцентом Лілією Желевою журі, до якого ввійшли викладачі української мови університету. Вони оголосили, що найкраще з конкурсних завданнями впоралася Ольга Божекова, яка вчиться вже на четвертому курсі. Друге місце зайняла третьокурсниця Марія Ніколова, а третє — її однокурсниця Діана Гоцова.

Нагороди переможцям вручила посол України в Болгарії Олеся Ілащук. Наступного року вони представлятимуть Софійський університет на IX Міжнародному конкурсі української орфографії, який проводить Ягеллонський університет у Кракові (Польща).

До речі, цього року честь української болгарської мови в Кракові захищали Ольга Божекова та Марія Ніколова, а також п'ятикурсниця Зейнеб Реджебова. Ольга на цьому конкурсі посіла восьме місце серед 56 студентів із 15 країн.

Варто додати, що українська мова і література стають дедалі популярнішими в Болгарії. Тут з'являються і нові переклади творів українських письменників. Нещодавно видавництво «Ерго» випустило книжку письменника Василя Габора «Про що думає людина» («За какво мисли човек»), до якої ввійшли його найкращі розповіді, есе та етюди. Переклад на болгарську здійснила Павлина Мартинова, відредагував — Мартин Христов. Книга поповнила літературну серію видавництва «Модерна європейська проза».

Олександр БЛИК.

Чеські добродії знову привезли допомогу закарпатським медикам

Комунальні заклади Закарпатської обласної ради отримали чергову партію допомоги від чеського краю Височина.

Гуманітарний вантаж до обох мукачівських психоневрологічних інтернатів Закарпатської обласної ради доправили голова крайового уряду Височина Зденек Кадлец, керівник канцелярії гетьмана краю Катержина Свободова та інші члени чеської делегації. Вони передали для потреб закладів меблі та побутові засоби повсякденного вжитку. Про це повідомляє прес-служба Закарпатської обласної ради.

А в Ужгороді до Закарпатської обласної клінічної лікарні імені Андрія Новака і Закарпатської обласної станції екстреної ме-

дичної допомоги облради доставили сучасні мобільні ноші для транспортування хворих, засоби індивідуального захисту, респіратори тощо.

Під час передачі допомоги, в якій узяли участь депутати облради Мирослава Ливч і Володимир Чубірко, консул Чеської Республіки у Львові Володимир Кадлец та інші, чеська делегація та керівництво облради ознайомилися з роботою навчально-тренувального центру. Голова облради Роман Сарай подякував партнерам за підтримку і акцентував на необхідності обміну досвідом із чеськими колегами.

Василь НИТКА.

Ужгород.

Фото прес-служби облради.

На Полтавщині торбинку Святого Миколая подарунками для наших бійців наповнювали й діти. Учні, вчителі та працівники Великосорочинського ліцею однойменної громади стали активними учасниками акції «Привітай захисника України з Днем Святого Миколая». Відгукнувшись на заклик ініціаторів доброї справи, вони зібрали подарунки для бійців, які після поранень лікуються в госпіталі Дніпра, *повідомляє наш власкор Василь Неїжмак*

79-та окрема десантно-штурмова бригада.

128-ма окрема
гірсько-
штурмова
бригада.

Окрема президентська бригада
імені гетьмана Богдана Хмельницького.

3-тя окрема штурмова бригада.

128-ма окрема гірсько-штурмова бригада.

3-тя окрема штурмова бригада.

53-тя окрема механізована бригада імені князя Володимира Мономаха.

Загинув, коли виносив своїх із поля бою

ГЕРОЇ
УКРАЇНИ

Президент України Володимир Зеленський вручив орден «Золота Зірка» мамі загиблого героя — молодшого сержанта 79-ї окремої десантно-штурмової бригади Дмитра Шкурнова.

За спогадами побратимів Дмитра, він був сміливим і мужнім десантником, який проявив себе вже з початку повномасштабного російського вторгнення. Так, коли 24 лютого 2022 року противник почав атакувати позиції десантників 79-ї, Шкурнов, перебуваючи на даху ТЕС міста Щастя, влучним вогнем з кулемета кілька годин стримував просування ворожої піхоти. Про це йдеться в повідомленні на фейсбук-сторінці бригади.

Потім важкі бої за Северодонецьк, де молодший сержант кулеметним вогнем нищив окупантів. В одному з тих боїв командира відділення було поранено, і Дмитро взяв командування на себе. Бойове завдання, яке стояло тоді пе-

ред відділенням, виконали — ворога відкинуто від передових позицій марунових беретів.

«Дмитро був не просто хоршим і вправним воїном, а лідером, який не боявся брати на себе відповідальність у складних ситуаціях. Йому довіряли, його слухалися підлеглі. А це дорогого вартує», — згадує заступник командира бригади з морально-психологічного забезпечення майор С.

У квітні 2022-го молодший командир очолює штурмову групу і тричі ходив на штурм позицій, захоплених ворогом. Це непросте завдання було десантниками під командуванням Дмитра Шкурнова тоді з честю виконано — втрачені позиції відбито. Пізніше, поблизу населеного пункту Бру-

сівка, Дмитро особисто з гранатомета знищив ворожу БМП-2.

За вірність військовій присязі, особисту мужність і військову майстерність, виявлені в боях із російськими загарбниками, у травні минулого року молодшого сержанта Шкурнова нагороджено орденом «За мужність» 3-го ступеня.

Свій останній бій молодший командир зустрів 2 листопада 2022 року. На той час він уже командував взводним опорним пунктом. Це була довіра, виявлена Шкурнову командуванням батальйону. І Дмитро цю довіру виправдав повністю.

...То був дуже запеклий бій. Ворог спочатку завдав потужного вогневого ураження з гармат і мінометів різних калібрів по позиціях десантників Шкурнова. Потім стрімкою атакою спробував захопити їх. Зазнавши поразки, знову починав обстрілювати позиції марунових беретів з артилерії і знову кидати проти них піхоту. Утім, незважаючи на перевагу в силах і засобах, усі штурми росіян відбили. Молодший сержант Дмитро Шкурнов особисто керував тим боєм, уміло коригуючи дії своїх підлеглих.

Урешті-решт ворог не пройшов, але й десантники 79-ї заплатили за це високу ціну, втративши п'ятьох побратимів.

Щоб зберегти тіла воїнів, Дмитро вирішив перенести їх уночі на сусідню позицію. Аби не наражати підлеглих на небезпеку, бо противник періодично продовжував обстріли взводного опорного пункту, Шкурнов вирішив зробити це самотійно. Самотужки, по черзі, перетягнув усіх загиблих, але сам уберетися не зміг: снаряд упав біля нього, коли десантник повертався на позицію.

Його останній подвиг побратими називають прикладом самопожертви і військового братерства.

Олена ІВАШКО.
Фото з відкритих джерел.

Як батько та син загубилися на фронті

Володимир Танащшин і його син В'ячеслав одними з перших прийшли до військкомату після того, як рашисти почали проти нас велику війну.

«Я на фронт, сину!» — «Я з тобою, тату!».

Кілька коротких фраз, і чоловіки одразу порозумілися. Складніше було пояснити таке рішення жіночій половині їхнього сімейства — дружині й сестричці. На той час старшому Танащшину було 53, молодшому — 28. Володимир Петрович працював на будівництві, В'ячеслав — лікар-стоматолог.

Нині пан Володимир на лікуванні. В'ячеслав і далі б'є ворога. Поспілкуватися з ним вдалося, коли приїжджав у Вінницю провідати батька у шпиталі.

День під Бахмутом — за рік в АТО

«Тата важко поранило, — каже В'ячеслав. — Сталося це за день до його народження, 7 березня. Уже понад пів року минуло відтоді, а він досі на лікуванні. Зараз у Вінниці. Лікарі ВЛК сказали, що до військової служби батько не придатний. А йому тільки 54. Добре, що залишився живий. Із того пекла під Бахмутом, де він воював, мало повернулося його побратимів. Якось один з них сказав: день на позиції під Бахмутом можна зараховувати за рік в АТО, хоча й тоді були запеклі бої».

В'ячеслав служить старшим бойовим медиком однієї з рот 120-го батальйону ТрО, а ще він — стрілець. Каже, головне завдання кожного у батальйоні — бути насаперед бойовою одиницею.

За його словами, навички тактичної медицини має кожен військовий. Спеціалізовану допомогу надають медики з відповідною освітою. І В'ячеслав один з них. У обов'язки «Стоматолога» (позивний мого співрозмовника за його фахом у мирному житті) входить також евакуація поранених.

«Що ти тут забув?» — запитували колеги з ВЛК

Фах стоматолога В'ячеслав здобув у Тернополі у медичному університеті. Перед тим закінчив медучилище у Могилеві-Подільському, він родом з цих країв.

Згадує розмову з татом в один із перших днів після того, як росіяни вдерлися на нашу землю.

— «Сину, я на фронт», — сказав тоді батько і дивиться на мене. А я так само одразу без роздумів відповів: «Я з тобою, тату».

Коли приїхали до військкомату у Могилеві-Подільському, там стояла черга очочих іти зупинити російських окупантів. За радянських часів Володимир Петрович проходив строкову службу в ракетних військах. Тому у військкоматі до нього не було зайвих запитань. Спершу мобілізували тих, хто знає, що таке армія. У В'ячеслава — ніякого військового досвіду. Йому відмовили.

«Охочі служити одразу проходили лікарську комісію, — розповідає В'ячеслав. — Огляд відбувався швидко. До комісії входили медики, які знали мене ще по навчанню в медичному училищі. Дехто з них казав: «Що ти тут шукаєш? Не візьмуть тебе без досвіду, йди додому».

На думку В'ячеслава, відтоді ситуація кардинально змінилася. У перші дні повномасштабного вторгнення добровольці просилися на фронт, шукали шляхи, як

потрапити у списки мобілізованих, дехто готовий був навіть заплатити за таке, а тепер платять, щоб уникнути мобілізації.

Запитую співрозмовника, як йому все-таки вдалося умовити військкомат? Каже: зумів дібрати правильні слова, говорив переконливим тоном, пояснив, що люди з медичною освітою також

потрапити у списки мобілізованих, дехто готовий був навіть заплатити за таке, а тепер платять, щоб уникнути мобілізації.

Запитую співрозмовника, як йому все-таки вдалося умовити військкомат? Каже: зумів дібрати правильні слова, говорив переконливим тоном, пояснив, що люди з медичною освітою також

потрапити у списки мобілізованих, дехто готовий був навіть заплатити за таке, а тепер платять, щоб уникнути мобілізації.

Запитую співрозмовника, як йому все-таки вдалося умовити військкомат? Каже: зумів дібрати правильні слова, говорив переконливим тоном, пояснив, що люди з медичною освітою також

Над головою висів рій безпілотників

Уночі 5 березня цього року В'ячеслав ще був разом із батьком. Перед тим над їхніми головами висів рій ворожих дронів. Потім почався артилерійський обстріл. Військові розділилися на групи. Все відбувалося швидко, до деякої міри хаотично. Син потрапив в укриття. Батько залишився з іншою групою.

На другий день вийшли на зв'язок із командиром. Хвилювався, бо знав, що не всі вижили під час нічного обстрілу. Повідомили, що Володимир Петрович живий. Сказали: «Твій батько на позиції»...

В'ячеслав згадує: на той час тато про нього не мав інформації, навіть не було можливості її отримати, бо його група заступила на позицію біля Бахмута. Син розумів, що це означає. Одного разу випало бути на командному пункті. В той час працювала рація, і В'ячеслав на власні вуха чув, що робилося там під час бою...

Він усвідомлював, що після таких боїв не всі повертаються живими.

Володимира Петровича оминув фатальна участь. Щоправда, чоловік дістав важкі поранення, але його вдалося евакуювати.

«Тільки через три дні після евакуації батько нарешті дізнався про мене, а я про нього, і ми змогли поговорити по телефону, — розповідає В'ячеслав. — А побачилися аж через півтора місяці, коли я виїхав зі Донецької області й провідав його у шпиталі».

Мій співрозмовник із сумом розповідає про побратимів, які полягли під Бахмутом. І не тільки там. «Я згадую хлопців зі свого підрозділу, які прийшли у перші дні війни, — розповідає він. — Мотивовані, патріотичні, їх ніхто не агітував, вони самотійно зробили свій вибір, усвідомлювали, за що йдуть на ризик. Це справді був цвіт нації. На жаль, багатьох із них ми втратили».

На війну В'ячеслава і його батька проводжали мама і молодша сестра. «Ім увесь цей час було важче, ніж нам із батьком, — каже співрозмовник. — Ми постійно перебували разом, за винятком тих страшних днів, коли загубилися, а мама з сестрою щодня чекали дзвінка. Ім було найважче, це правда. Чекати, не знаючи, що з нами, це справжні муки».

В'ячеслав буде плани на майбутнє. «Коли повернетесь, лікарю?» — запитує його дехто з колишніх пацієнтів. — «Одразу після Перемоги!» — чують у відповідь.

Віктор СКРИПНИК.
Вінницька область.
На знімку: батько й син Танащшини одними з перших прийшли у військкомат після початку великої війни.

Фото надано В'ячеславом Танащшином.

ІЗ МРІЄЮ ПРО ПЕРЕМОГУ

Перша ротація сапера Віталія Оксенюка

Віталій Оксенюк (на знімку) — сапер відділення піротехнічних робіт частини піротехнічних робіт і гуманітарного розмінування аварійно-рятувального загону спеціального призначення Головного управління ДСНС України у Рівненській області.

Віталій обрав професію сапера тому, що не міг триматись осторонь того, як ворог нищить нашу країну, і саме тут знайшов своє покликання, свій колектив та місце.

Попри свій молодий вік він упевнено стверджує: «Потрібно просто чітко та правильно виконувати поставлені задачі керівника, не поспішати і не нервувати зайвий раз, тільки так будь-яка робота пройде успішно та безпечно!».

Наразі сапер перебуває у першій своїй ротації.

— На Миколаївщині мене вразило те, як окупанти залишили людей без нічого, ще й замінували оселі, прибудинкові ділянки, ліси та поля. Найважче морально дивитись на горе людей. Я завжди йду на роботу з думками про людей. Про те, як знешкодити території від вибухонебезпечних предметів, щоб діти, які там мешкають, були

живі та здорові. Мені допомагає тримати робочий стрій мій колектив та повага рідних до вибору моєї професії, — ділиться сокровенним сапер. — Мрію про Перемогу, як і всі українці, тому й роблю усе можливе, аби хоч трішки її наблизити.

Дмитро МЕЛЬНИК,
речник ГУ ДСНС
у Рівненській області.
Фото надано автором.

Іменні дрони помсти полетіли на передову

Жителі Деражненської громади Рівненського району придбали 7 дронів для підрозділів ЗСУ.

Кожен дрон названий на честь сіл громади — Деражне, Суськ, Ганнівка, Дюксин, Бичаль, Постійне, Жильжа і Солонка.

— Це помста нашої громади за земляків, які загинули на війні з російськими окупантами, — розповідає деражненський сільський голова Олександр Лукашець. — Сподіваємося, що бійці підрозділу 10-ї ОГШБр та 59-го батальйону територіальної оборони (тут служать наші земляки), яким передали відповідно два та п'ять дронів, помстяться ними ворогу залюбки.

Кошти — а це 130,6 тисячі гривень — на придбання дронів збирали на ярмарках у Бичалі, Деражному та Постійному, свій одноденний заробіток передали працівники Деражненської сільської ради.

А на благодійному ярмарку в селі Дюксин минулої неділі для ЗСУ зібрано 74 тисячі гривень.

Олександра ЮРКОВА.
Рівне.

Фото сільради.

Маємо завжди бути на крок попереду ворога

Територіальна оборона: уроки передової, трансформація «на марші», мотивація всіх українців до рішучої боротьби

Сили територіальної оборони (ТрО), на мій погляд, є найяскравішим підтвердженням важливості принципу всеосяжного опору значно потужнішому противнику. Попри те, що на початок масштабного вторгнення Сили ТрО перебували фактично на початковому етапі формування, вони подекуди першими вступили в нерівний бій з агресором у своїй зоні відповідальності (на місцевому рівні), а згодом узяли на себе виконання завдань на лінії фронту.

Сили ТрО є також унікальним прикладом адаптації до важких реалій масштабної війни і здатності інтегруватися в загальну систему національної оборони. Водночас це не лише про тривалу історію успіху, а й про низку проблем, що вже частково розв'язані, та ті, що потребують рішень — як негайних, так і в перспективі. У Командуванні Сил ТрО напрацьовано план подальших змін, що ґрунтується на бойовому досвіді масової технологічної війни XXI століття, який дасть змогу наростити спроможності Сил територіальної оборони.

Двадцять місяців воєнного досвіду

Після майже двох років повномасштабної війни можна з певністю стверджувати, що ТрО як окремих рід сил відбулися. Про це свідчить дієва участь її частин і підрозділів практично в усіх ключових оборонних і контрнаступальних операціях Сил оборони України. Зауважу: ТрО — складова більш загальної поняття «територіальна оборона», яка є елементом системи національного спротиву в сукупності з рухом опору та підготовки громадян до національного спротиву згідно із Законом України «Про основи національного спротиву».

Реалізація ідеї створення ТрО має доволі довгу історію. Питання створення системи територіальної оборони виникали на порядку денному чи не з моменту набуття Україною незалежності. Перші практичні кроки попри тривалі дискусії почали робити лише після трагічних подій 2014 року. Відповідний Закон «Про основи національного спротиву» ухвалено в липні 2021 року, а власне структура Сил ТрО запроваджена з 1 січня 2022 року — лише за кілька тижнів до масштабного вторгнення росії. Наступні місяці стали реальним випробуванням тестом самої ідеї створення всеохопної системи національного спротиву та комплексу заходів законодавчого, нормативного-правового, організаційного, ресурсного забезпечення її реалізації.

Реалії сьогодення змусили оперативні вносити зміни і в букву, і в дух завдань, які поставили перед Силами ТрО, насамперед стосовно безпосереднього залучення бригад і батальйонів ТрО до бойових дій. Це, мабуть, перше, що пішло не за задумом, і змушує замислитися не лише про роль і місце Сил ТрО, а й про структуру оборони та забезпечення національної безпеки загалом.

Складність ситуації посилюється тим, що операції із запровадження певних змін доводиться робити «по живому» — у батальйонах і бригадах, що беруть участь у бойових діях або готуються до цього. В умовах жорсткого протистояння з переважачим за кількістю озброєння і особового складу противником частини і підрозділи ТрО, так само, як і усі Сили оборони України, змушені здійснювати трансформації та модернізацію тактичних навичок, стратегій, системи командування та управління.

Певний час Сили ТрО відчували труднощі з підготовкою бійців через те, що вони не мали власних спроможностей для цього, а ресурсу навчальних центрів Сухопутних військ не вистачало для покриття наших потреб.

Реагуючи на цей виклик, було створено власні навчальні центри, а також навчальні підрозділи при регіональних управліннях. Нині в Силах ТрО вибудована інфраструктура для підготовки командирів відділень і взводів. Також функціонує унікальний «Вишкіл капітанів» — курси

для командирів рот та офіцерів штабів батальйонів, які за сучасними стандартами та в комфортних побутових умовах опановують навички військового лідерства та планування бою за процедурою TLP (Troops Leading Procedure).

Крім того, зважаючи на сучасні тенденції ведення війни, сьогодні в Силах ТрО активно розвивається напрям підготовки фахівців для підрозділів безпілотних авіаційних комплексів (БпАК). У найближчій перспективі буде створено повноцінну навчальну базу, спроможну забезпечувати не лише наші потреби у відповідних фахівцях, а й інших родів та видів військ (сил).

Ці навчальні потужності варто зберегти й після війни. Адже після демобілізації в країні утвориться багаточисельний загартований у боях територіальний резерв, навченість якого необхідно постійно підтримувати. Крім того, такі навчальні центри братимуть участь у підготовці молодого поповнення із числа резервістів. Проблемою залишається масова підготовка громадян до національного спротиву.

Отже, можна констатувати: бійці і командири ТрО гідно впоралися з викликами попередніх 20 місяців війни. Проте для Перемоги в ній за умови найменших втрат нам потрібні політична воля, ініціативність командирів усіх рівнів, мотивація як особового складу, так і всіх громадян до рішучої боротьби до переможного кінця, потужна підтримка з боку держави та суспільства, своєчасна допомога з боку наших західних партнерів.

Виклики прийняли

З 24 лютого 2022 року у форс-мажорних обставинах діяли всі без винятку складові Сил оборони України, зокрема й Сили ТрО. Здобутий — часом гіркий, але важливий — досвід допомагає вести предметну розмову про подальший розвиток Сил ТрО як повноцінної складової ЗСУ.

За 20 місяців війни Сили ТрО зіткнулися з такими викликами:

По-перше, значна частина батальйонів ТрО опинилася в горній широкотемпальній війні за відсутності попереднього практичного досвіду ведення територіальної оборони та бойових дій на лінії фронту.

По-друге, з початком російської агресії виникла потреба у форсованих темпах створення та застосування нових батальйонів ТрО. На той момент Сили ТрО налічували 25 бригад, у яких проходили службу майже 10 тисяч осіб. За короткий термін до тероборони зголосилися вступити ще 100 тисяч військовослужбовців. Значну частину з них становили вчораšní цивільні без жодного досвіду військової служби та ведення/участі у воєнних діях.

По-третє, пов'язаною з попередньою виявилася проблема підготовки величезної кількості людей, їхнього злагодження в складі підрозділів і частин — часто одночасно з веденням бойових дій. Це створило екстремальне навантаження на систе-

Командувач Сил територіальної оборони Збройних Сил України, генерал-майор Анатолій Баргілевич.

му підготовки особового складу ЗСУ та викликало потребу суттєвого перегляду її структури, функцій, ресурсного забезпечення, питань державно-приватного партнерства в системі територіальної оборони.

По-четверте, висока динаміка війни, швидкі зміни тактики застосування сил і засобів обома сторонами, висока насиченість поля бою новітніми технологічними засобами, практична відсутність на території України місць, забезпечених від ударів з повітря, зумовлюють необхідність постійної адаптації всіх складових Сил ТрО. Це вимагає від Сил ТрО вдосконалення власної структури, штатів бригад і батальйонів, розвитку власних спроможностей з підготовки особового складу, логістичного забезпечення та повсюдного впровадження технічних і технологічних інновацій у війська.

На часі — негайні зміни

Існує неписане правило під час війни: не чіпай те, що працює ефективно; вдосконалюй те, що працює недостатньо ефективно; позбавляйся того, що не працює.

За визначенням функціоналом нині Сили ТрО відповідають класичній дефініції — «легка піхота». Проте в контексті поточної війни з росією наявних спроможностей Сил ТрО недостатньо для ефективного виконання покладених на них бойових завдань.

Законодавством передбачена гранична чисельність Сил ТрО на рівні 10 тисяч осіб. Структурно вони склалися з чотирьох регіональних управлінь, 25 бригад, створених у кожній з областей, та додатково по одній бригаді в містах із населенням понад 900 тисяч мешканців. Також передбачено функціонування окремих батальйонів територіальної оборони в кожному районі та обласному центрі країни. Але цілком очевидно, що станом на сьогодні ці норми вже не є актуальними.

Які ж негайні зміни і за якими напрямками планується впровадити вже зараз, а також, умовно, до завершення війни? Існує нагальна потреба у визначенні напрямків, подальшої роботи щодо удосконалення системи ТрО та її складових.

Перший напрям — приведення завдань територіальної оборони у відповідність до реалій війни. Час показав, що завдання, які вказані в Законі України «Про основи національного спротиву», не повністю відповідають вимогам, що склалися сьогодні.

Другий напрям — вдосконалення структури системи територіальної оборони. Необхідно переглянути функціональність як Командування, так і регіональних управлінь. Їх треба зробити більш до-

тичними до підготовки як підрозділів Сил ТрО ЗСУ, так і населення в межах національного спротиву та визначення його спроможності. Доцільно також переглянути функціонування, структуру та підпорядкованість штабів зон та районів, їхній склад, необхідність функціонування в системі ТрО органів державної влади. При цьому треба відкоригувати й роль і місце командирів та штабу бригад Сил ТрО.

Третій напрям — внесення необхідних змін в організаційну структуру військових частин та підрозділів. Потрібно створити модульну структуру військових частин та підрозділів (насамперед — вогневої підтримки та сил підтримки), що дозволяло б ефективно брати участь у бойових діях, здійснювати охорону об'єктів критичної інфраструктури та комунікацій, а також логістичне забезпечення модулів.

Четвертий напрям — автоматизація і цифровізація процесів ухвалення рішень, зв'язку, управління силами та засобами, логістичного забезпечення Сил ТрО. Це дозволить їм вписатися в тенденцію переходу до мережецентричної війни, значною мірою підвищити ефективність бойового застосування сил і засобів, забезпечення та використання всіх видів ресурсів.

П'ятий напрям — впровадження позитивного досвіду управління з необхідним ступенем децентралізації, що дасть змогу командирам самостійно приймати обґрунтовані рішення відповідно до обставовки, а старшим командирам — забезпечувати виконання необхідних завдань. Після виконання кожного завдання необхідно проводити детальний розбір, аналізувати та надавати пропозиції, враховуючи безпосередньо отриманий бойовий досвід.

Шостий напрям — підвищення ефективності підготовки особового складу Сил ТрО ЗСУ. Військовослужбовці ТрО набули надзвичайного досвіду ведення бойових дій в умовах сучасної війни, тож акумулювати його і передавати — одне з найпріоритетніших завдань. Ідеться насамперед про розширення системи навчальних центрів та збільшення спроможностей наявних навчальних центрів ТрО, створення підрозділів для виконання досліджень та впровадження інноваційних зразків сучасної техніки для потреб Сил ТрО. В ідеалі Сили територіальної оборони ЗСУ повинні мати власну навчальну систему, розроблену під потреби саме цього роду сил.

Сьомий напрям — посилення спроможностей системи підготовки населення до національного спротиву. Є потреба в збільшенні кількості центрів підготовки,

підвищенні їхньої пропускної спроможності та якості. Можливими напрямками розв'язання цієї проблеми, на мій погляд, є широке залучення регіональних органів державної влади, спроможностей громадянського суспільства, надання фахової допомоги інструкторами, методиками, обладнанням. Це б дозволило значною мірою розвантажити профільні центри, а також сприяти підвищенню рівня захищеності і стійкості громад.

Восьмий напрям — розвиток та широке запровадження системи радіоелектронної боротьби/розвідки та БпАК. Реалії сучасної війни демонструють величезну важливість застосування цих напрямків, які не можна недооцінювати. Сьогодні ми вже маємо низку розроблених нами і впроваджених у Силах ТрО ЗСУ автоматизованих систем; тим не менш, роль радіоелектронних засобів зростає чи не щодня, і нам необхідно приділяти максимальну увагу цим напрямкам, адже агресор теж докладає значні зусилля для розвитку в цій сфері. Те саме стосується аеророзвідки та ударних БпЛА — ми маємо завжди бути на крок попереду ворога.

Дев'ятий напрям — розвиток подальшої взаємодії військової та цивільної складових територіальної оборони, а також збереження взаємодії з волонтерськими організаціями та іншими інституціями громадянського суспільства.

Практика доводить, що реальна конструктивна взаємодія Сил ТрО, органів влади та громадянського суспільства дозволяє розв'язати низку типових проблем забезпечення тероборони. Крім того, їхня участь у популяризації національного спротиву та виконання інших своїх завдань відповідно до Закону надає територіальній обороні комплексного характеру і забезпечує належну взаємодію цивільної та військової складових національного спротиву.

Базис національного спротиву — готовність народу дати відсіч агресору

Історично доведено, що боротьба розпочинається з волі до неї. Оскільки жодна зброя не врятує, якщо відсутній ключовий елемент — готовність народу дати відсіч будь-якому ворогові. Саме це є базисом національного спротиву. Цей чинник став одним із визначальних 24 лютого 2022 року, коли готовність українців до спротиву стала фундаментом для нашої подальшої боротьби і відсічі російському агресору.

Виклики, які нині існують, потребують ретельного опрацювання та негайного вирішення. ТрО продовжують брати участь у бойових діях і при цьому мають реформуватися просто «на марші». Складність такого безпрецедентного завдання не має аналогів у світовій військовій історії. Ми не можемо відкладати реформи на «після Перемоги», оскільки наше подолання викликів сучасної війни і є основною складовою успіху.

Акумулювати набутий досвід, грамотно розподілити зусилля та ресурси і зберегти головне надбання цієї війни — єдність Українського народу перед ворогом — наші головні пріоритети. І саме територіальна оборона є тією важливою лінією безпосереднього зв'язку громадян, суспільства і Збройних Сил України.

Командувач Сил територіальної оборони Збройних Сил України, генерал-майор Анатолій Баргілевич.

Воїни з шевроном Українця змінюють перебіг історії

ПОЧАТОК НА 1-Й СТОР.

Володимир Коротя (на знімку) (тоді ветеран АТО) на початку широкомасштабного вторгнення рф очолював об'єднаний підривний загін Ірпена, разом із побратимами-добровольцями утримував єдиний не підірваний міст між Бучею та Ірпеном, через який евакуювали 23 тисячі осіб, після визволення передмістя Києва вступив до лав тероборони, двічі був у пеклі Бахмута, дістав поранення, а згодом отримав пропозицію служити у полку «Азов»...

«Присвячую цю нагороду своїй піхоті, яка іде зі мною в бій, яка вірить мені як командир. А я за це намагаюся максимально їх берегти», — сказав «Повстанець», отримавши «Нагородного Героя України». Вважає цю почесну відзнаку не лише своєю, а й побратимів, і передусім тих, хто віддав життя, захищаючи Неньку.

«Повстанець» — герой циклу публікацій «Голосу України» про українців, які зірвали блицкриг рашистів на Київ, про те, що відбувалося в передмісті столиці на початку великої війни у лютому-квітні 2022 року, і про те, чому з росіянами ми зовсім «не єдиний народ»...

Тоді група добровольців, які мали військовий досвід, згуртувалася для спротиву окупантам. Очолити її Воло-

димир Коротя. Вони «віджимали» техніку у рашистів, планували операції, діяли нестандартно, а ще навчали цивільних воювати... За словами «Повстанця», на тих вишколах до «курсантів» була одна умова: хто сповідує ідеї нації — залишається з нами, хто не розуміє, що це таке, — забирається геть. До того ж він не втомлювався повторювати новобранцям теоретичну квінтесен-

цію спільної боротьби: «Як перемогти — навчу. Ваша задача — вижити. Якщо ви взяли до рук зброю, вимагаю від вас перемогти. Тому що ми повстали не захищати свій двір, ми стали перемогти!».

Хлопці «Повстанця» трофеї ворожої техніки за його тактикою: баштовим ключем відкривали люк, «виводили з ладу» екіпаж і самі сідали за кермо. У групі захоплення діяли «деко-

ратори» — вони замальовували синьою фарбою рашистські позначки на броні та вішали на антени українській прапор. У такий спосіб забрали в «асвабдителей» 12 механізованих засобів різних типів.

Окрім опору зі зброєю в руках, ірпінські «повстанці» проводили свої інформаційно-психологічні операції: скрізь писали росіянам «Добро пожаловать в ад. Мы всех вас ждем». Виставляли великі колонки і вмикали на всю потужність «Ще не вмерла України ні слава, ні воля» о шостій ранку, опівдні й о шостій вечора.

Згодом добровольці стали планувати штурмові наступальні дії разом із ветеранами полку «Азов» та ГУР.

А ще ноу-хау «Повстанця» — тактичний прийом під назвою «бойовий міксер» із залученням будівельних змішувачів бетону. Вони перекривали вулиці: ставили два разом і один позаду. А вночі на 500 метрів рухали їх один за одним. Так «віджали» сім вулиць. На одній із них у їхньому будинку чекала на визволення вагітна дружина Володимира, яка не згодилась виїхати, мотивувавши відмову словами: «Ти ж мій захисник і захисти мене!»...

Коротя — прихильник дій на війні. Каже:

маємо перехоплювати ініціативу у ворога й нав'язувати йому свій сценарій подій. Тільки так можемо перемогти. Водночас «Повстанець» переконаний, що поки весь український народ не мобілізується проти рашистів, Перемоги не буде...

«За кожен ранок, в якому можна побачити світанок, сповна платить кров'ю Український солдат!»

З власних інтересів — хочу, щоб розважальні заклади, такі як кафешки, клуби та кінотеатри, працювали. Хочу, щоб податки з третього сектору економіки, а саме сфери послуг, витрачалися на зв'язок, екіпіровку, логістику, медицину на полі бою та для госпіталів у тилу. Щоб заправок пікапів та вантажівок не відбувалася із зарплат екіпажу і командирів.

Цивільні мають бути готові в перспективі замінити на фронті «того пацана в окопі», водія евакмобиля, кулеметника чи механа. Якщо ж хочете максимально відстрочити потребу в мобілізації вас — допомагайте військовим, — ось таке побажання всім нам від ветерана-воїна, який повернувся до лав української армії і другий рік великої війни стоїть на захисті не тільки рідної землі, а й всієї Європи, цивілізаційних цінностей і майбутнього демократичного розвитку світового порядку.

Дякуємо нашим захисникам!

Героєм Слава!

Ольга ВАУЛІНА.
Фото надано героєм публікації.

ФРОНТ

На Авдіївському напрямку активізувалася ворожа авіація

ПОЧАТОК НА 1-Й СТОР.

За цей час рф завдала авіаційного удару по Україні, застосувавши дві ракети Х-59 та 22 ударні БПЛА типу Shahed-136/131. Силами та засобами протиповітряної оборони України 14 ворожих дронів та одну керовану ракету знищено.

На знищення ударних БПЛА типу Shahed, які росія запускає по Україні щодночі великою кількістю, переважно націлені мобільні вогневі групи Повітряних сил і Сил оборони України, що вже довели свою ефективність. Про це речник ПС Юрій Ігнат сказав у ефірі телемарафону «Єдині новини».

«У нас нині робота найбільше спрямована на мобільні вогневі групи. Розуміємо, чому це робить вище військове керівництво, який є запас керованих ракет, які ми отримуємо щоразу від наших партнерів для західних комплексів. Тому збиття саме ударних БПЛА, десятки яких атакують щодночі, покладена на мобільні вогневі групи, які створені у всіх Силах оборони», — пояснив Юрій Ігнат.

За словами речника, мобільні групи є ефективними та мають бойовий досвід. Це дає Україні змогу показувати той результат, який є у боротьбі із дронами-камікадзе. І нарощування їх спроможності — головна мета на сьогодні.

У зоні відповідальності ОСУВ «Таврія» на Авдіївському напрямку українські захисники продовжують стримувати ворога, який не полишає спроб оточити Авдіївку. Там активізувалася авіація противника: після певної перерви російські загарбники поновили застосування штурмовиків Су-25 і гвинтокрилів Ка-52. За добу ворог завдав з авіації 18 ударів. Про це повідомив командувач ОСУВ «Таврія» генерал Олександр Тарнавський. Він зазначив, що кількість атак противника не зменшується. За добу на вказаній ділянці фронту відбулося 37 бойових зіткнень.

Щодо ситуації біля Авдіївки, то військовий експерт Євген Дикий вважає: щоб кардинально її переламати, ЗСУ потрібно перекидати туди значні резерви.

«Команди відступати з Авдіївки наші військові ще не отримували. Зараз судити, чи це відбувається, не потрібно. Оскільки є речі, про які ми не маємо права знати. Зокрема, які резерви має наш Генштаб...»

На Авдіївському напрямку є два різні рішення. Або відходити і переходити на другу лінію оборони. Або підкинути на цей напрямком підкріплення. Мені очевидно, що наш гарнізон у Авдіївці ще певний час буде успішно оборонятись. Утім, це не вічно. Тобто якщо ми хочемо кардинально переломити ситуацію на Авдіївському напрямку, то туди треба кинути значні резерви. А чи є ці резерви в нас, нікому знати не потрібно. Це інформація лише для Генштабу ЗСУ, — прокоментував експерт своє бачення ситуації в ефірі «Еспресо».

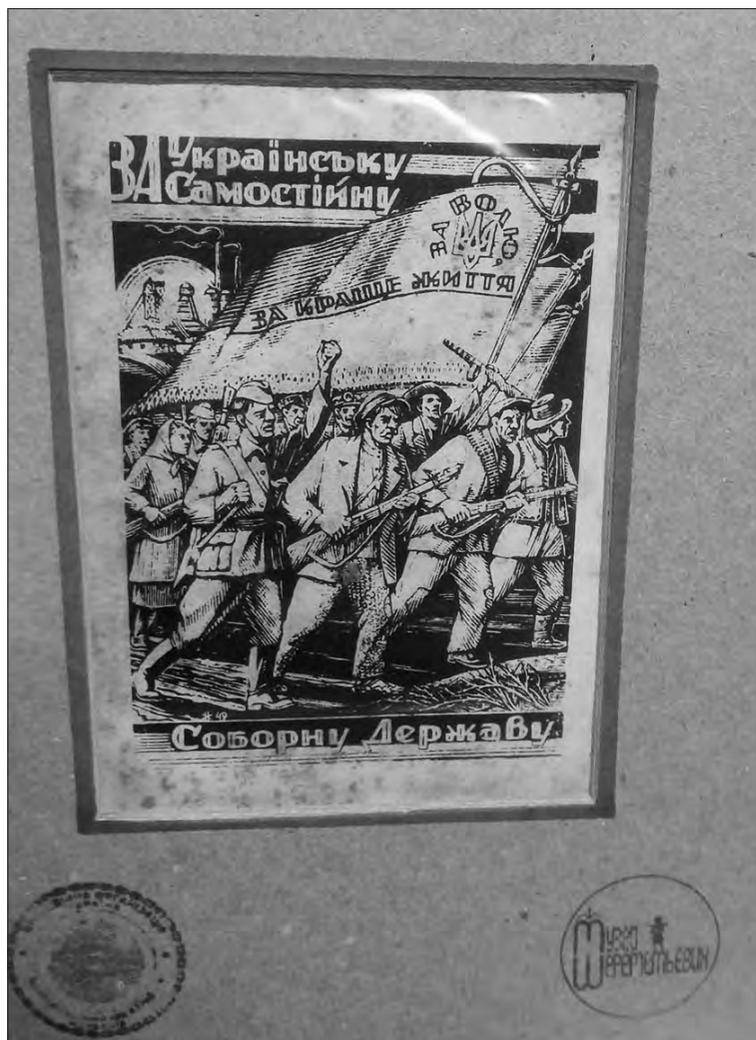
У свою чергу, за інформацією британської розвідки російські військові контролюють більшу частину руїн Мар'їнки. Тож, мовляв, рф рухається в напрямку реалізації плану виходу на адмінкордоні Донецької області. Як зазначається у зведенні МО Великої Британії, Сили оборони, як і раніше, контролюють ділянки території на західній околиці Мар'їнки.

Мар'інка перебуває на лінії фронту з 2014 року. До повномасштабної війни її населення становило 9 тис. осіб. Нині місто повністю зруйноване, про що свідчать кадри з дронів.

«Відновлення дій росії у Мар'їнці є частиною осіннього наступу рф, пріоритетом якого є розширення контролю росіян над частинами Донецької області, що залишилися. Цілком імовірно, що це все ще одна з основних військових цілей кремля», — зазначають у британській розвідці.

Ольга ВІТЕР.

Листівка Ніла Хасевича буде і в Сарненському музеї

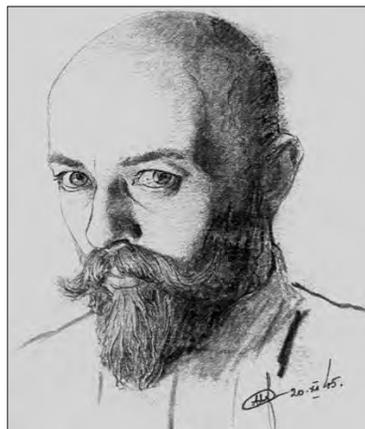
Сарненський історико-етнографічний музей отримав від Миколи Бендюка у подарунок оригінальну листівку Ніла Хасевича.

Історик і мистецтвознавець Микола Бендюк розповів, як потрапила до нього ця листівка Ніла Хасевича. Він придбав у селі Розваж колишнього Острозького, а нині Рівненського, району на Рівненщині стару хату. Прибираючи на горіщі, знайшов стару сумку, а в ній — дереворити роботи Ніла Хасевича. Тепер одна із листівок буде в експозиції нашого музею.

Це привід ще раз згадати Ніла Хасевича. Він народився 26 листопада 1905-го на Рівненщині в родині священника. Ніл Хасевич — художник-графік, громадсько-політичний діяч. Лицар Срібного Хреста Заслуги.

«У своєму житті я втратив уже все, але як довго залишиться бодай одна краплина моєї крові, я буду битися з ворогами свого народу. Я не можу битися зброєю, але б'юся різцем і долотом. Я, каліка, б'юся в той час, коли багато сильних та здорових людей у світі навіть не віряють, що така боротьба взагалі можлива. Я хочу, щоб світ знав, що визвольна боротьба триває, що українці б'ються», — писав патріот.

Він, випускник Варшавської академії образотворчих

Автопортрет Ніла Хасевича, 1945 рік.

мистецтв, міг би зробити блискучу кар'єру. Однак обрав шлях визвольної боротьби.

Ніл Хасевич став членом Волинського українського об'єднання та Організації українських націоналістів (ОУН). Протягом 10 років (1942—1952) Ніл Хасевич у підпіллі національно-визвольної боротьби — боєць групи УПА «Північ» на Волині. Діяв під псевдо Зот, Рибак, Старий тощо. Був активним членом крайової референтури пропаганди Організації українських націоналістів. Керував друкарською повстанців. Загинув 4 березня 1952-го у бункері біля Сухівців Клеванського району на Волині.

Вікторія ДАШКО, директор Сарненського історико-етнографічного музею. На знімку: передана музею оригінальна листівка Ніла Хасевича.

Фото Василя СОСЮКА.

Червоноград раніше називався Христинопіль, а Павлоград — Матвіївка

ДЕРУСИФІКАЦІЯ І ДЕІМПЕРІАЛІЗАЦІЯ

Український інститут національної пам'яті відповідно до вимог Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів» презентував перші фахові висновки Експертної комісії з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики, зокрема Національної музичної академії України імені Петра Чайковського та чотирьох міст — Олександрії, Павлограда, Червонограда, Южноукраїнська, а також населених пунктів, у назві яких використано радянську ідеологію «1 травня / 1 мая».

Експертна комісія створена відповідно до частини 2 статті 6 деколонізаційного закону і її основним завданням є надання фахових висновків щодо реалізації його норм. З цією метою до комісії включено науковців, які мають напрацювання з цієї теми — це історики, які представляють науково-дослідні інститути Національної академії наук України, а також провідні навчальні заклади Києва, Одеси, Львова, Харкова та Хмельниччини. Серед них — Віктор Брехуненко, доктор історичних наук, завідувач відділу актової археології Інституту української археології та джерелознавства імені М. Грушевського НАН України, голова Експертної комісії; Святослав Вербіч, доктор філологічних наук, провідний науковий співробітник відділу історії української мови та ономастики Інституту української мови НАН України, голова Української ономастичної комісії, член Експертної комісії; Олексій Сокирко, кандидат історичних наук, доцент кафедри давньої та нової історії України Київського національного університету імені Тараса Шевченка, член Експертної комісії; Володимир Тилішак, заступник голови Українського інституту національної пам'яті; Богдан Короленко, головний спеціаліст відділу аналізу українського державотворення Українського інституту національної пам'яті, секретар Експертної комісії.

Нагадаємо, закон зараховує до символів російської імперської політики топоніми на честь:

► осіб, які були на керівних посадах у держструктурах, війську та партіях, зокрема й тих, які російська імперія створювала на підпорядкованих землях, і брали участь у / сприяли російській імперській політиці; були працівниками радянських органів держбезпеки всіх рівнів;

► публічно, зокрема в мистецьких творах чи медіа, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи українофобії;

► подій, пов'язаних з утленням російської імперської політики;

► назв російських міст та інших географічних, історичних і культурних об'єктів рф.

За висновками комісії назва міста Червоноград Львівської області не первісна і пов'язана з встановленням радянської влади на території України. Історично цей населений пункт відомий як Христинопіль. Засновником міста був краківський воєвода, коронний гетьман Речі Посполитої Фелікс-Казимир Потоцький, який у 1692 р. назвав поселення на честь дружини Кристини Любомирської (правнучки князя Олександра Острозького). 1 серпня 1772 р., унаслідок поділу Речі Посполитої, Христинопіль разом з околицями

відійшов до імперії Габсбургів. Його наступні власники, управителі — Станіслав Щасний, Адам Понінський, родина Вишневецьких, Зигмунт Літинський — не змінювали назву міста, про що свідчать численні документи. Переіменували населений пункт після того, як 15 листопада 1951-го Сокальщина, зокрема і Христинопіль, увійшли до складу ссрр після обміну ділянками території радянського союзу та Польської Народної Республіки. «Обмін територіями не включав населення, яке проживало на них. Взаємне переміщення населення, що тривало до середини жовтня 1951 року, стало трагедією для майже 32 тисяч бойків — західної субетнічної групи українців, які населяли район, що відходив до Польщі, їх виселення до південних областей УРСР було фактично депортацією. Натомість колишні польські території, звідки виїхало приблизно 14 тисяч осіб до Польської Республіки, заселили здебільшого робітники зі сходу України», — зазначають в УІНП. Робітниче населення мало стати опорою радянської влади у новоприєднаному місті, а зміна його назви своєрідним ідеологічним маркером. Про це свідчить, зокрема, вживання в деяких документах російськомовного варіанта топоніма — Красноград.

Експерти зазначають, що назва Червоноград безперечно належить до символіки російської імперської політики.

Такою є назва і міста Павлоград Дніпропетровської області, що виникло на основі козацького зимівника Матвіївка. «Ліквідація питомо українських історичних назв та насадження відповідних імперських топонімних маркерів призвела до появи назв Катеринослав, Єлисаветград, Олександрія, Павлоград, Константиноград, Олександрівськ, Новомосковськ, Новоросійськ, Новоград-Волинський та інших», — йдеться в експертному висновку.

Історики наголошують, що в умовах повномасштабного російського вторгнення рашисти на тимчасово окупованих територіях почали змінювати назви українських населених пунктів. Зокрема, на Донеччині селище Нікольське перейменували на Володарське, на честь учасника жовтневого перевороту 1917 року, більшовицького комісара друку, пропаганди та агітації володарського (справжнє ім'я — Мойсей Гольдштейн).

З реалізацією російської імперської політики пов'язана і назва міста Олександрійськ. Як наголошують члени Експертної комісії, першим зафіксованим у введених до наукового обігу джерелах населеним пунктом на місці сучасного міста Олександрія Кіровоградської області було козацьке поселення Усиківка (Усівка), відоме з першої половини XVIII ст. Перша згадка про Олександрію у формі Олександрійськ (рос. — Александрійск) міститься в повідом-

ленні Катеринославського намісницького правління до Слов'янської духовної консисторії про перейменування поселення (здебільшого козацьких) від 19 жовтня 1784 р.

Отже, як наголошують експерти, заміна первісного топоніма Усиківка на Олександрію, як і Матвіївка на Павлоград, були ланками загальної стратегії, спрямованої на викорінення української топонімії та впровадження загальноімперської системи назв для географічних об'єктів з метою формування імперського простору та символічного маркування української території як російської.

«Експертна комісія підготувала рішення про назви міст Олександрія та Павлоград. Ці назви закріпилися саме в початково імперський період панування на територіях півдня України наприкінці XVIII — початку XIX століття. Вони були пов'язані з увічненням російських імператорів олександра I та павла I. Хоч наголосити, що це загальноімперська практика. Часто лунають зауваження, що укази про найменування цих міст не містять прямого зв'язку з іменами імператорів, але очевидно, що це «висіло в повітрі», це було фоном розуміння на честь кого названо ці міста. Звісно, що всі ці монархи мали своїх святих патронів, але всі ми розуміємо, що Санкт-Петербург не назвали на честь апостола Петра, якого вважав своїм патроном Петро I, а все ж таки назва була на честь Петра I», — зазначає Олексій Сокирко.

Предметом експертизи стала і відповідність назви міста Южноукраїнськ Миколаївської області вимогам Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів». Назва Южноукраїнськ штучна і не властива українській топонімічній традиції. Втім, за словами Святослава Вербіча, таких мовних покрутів, переважно у східних та південних регіонах України, у нашій топонімії чимало. І

вони також утілюють російську імперську політику радянського зразка.

Попередником нинішнього Южноукраїнська було смт Костянтинівка-2 (на той час Арбузинського району) Миколаївської області, що постало на весні 1976 р. у зв'язку з будівництвом Южноукраїнської АЕС. 2 квітня 1987 року указом Президії Верховної Ради УРСР новозбудованому населеному пункту Южноукраїнської атомної електростанції було присвоєно назву Южноукраїнськ.

«До будівництва Южноукраїнської АЕС та поселення майбутніх енергетиків було залучено чимало приїжджих людей із колишнього ссрр. Основу такого підходу становила стратегія асиміляції українців способом формування «єдиного радянського народу». Влада використовувала типовий, як на ті часи, інструмент: штучне насичення території України вихідцями з-поза її меж задля створення ефекту «плавильного котла» на базі зросійщення.

Відповідно зрозумілим символічним маркером — російськомовним — мала бути й назва АЕС та міста енергетиків», — зазначають члени Експертної комісії.

Об'єктом дослідження стало і надання імені П. Чайковського попередниці Національної музичної академії України — Київській державній консерваторії. Народився композитор, чиє ім'я вкорінилося в українському просторі, у ваткінську вятської губернії російської імперії (нині однією з м. в удмуртській республіці рф, за 1300 км на схід від москви). Мав російське етнічне коріння (обидві бабусі — росіянки), українське (дід по батьковій лінії), французьке та німецьке (дід по материнській лінії). Як зазначено у висновках комісії, більшу частину життя композитор провів у росії, і його становлення як особистості відбулося в російському середовищі. Під час написання вокаль-

них творів він видавав перевагу російським літературним джерелам: усі опери, кантати та переважна більшість камерно-вокальної музики складені саме на російські тексти. Це стосується і вокальної музики, написаної на вірші Тараса Шевченка — насправді композитор не звертався до оригінальних текстів Кобзаря, а використовував російські переклади Мея та Сурикова («Вечер» ор. 27 № 4 та «В огороде, возле броду» ор. 46 № 4 відповідно). Показова і опера «Мазепа», дія якої відбувається на передодні Полтавської битви. Літературним джерелом для опери композитор обрав поему пушкіна «Полтава». Згаданий літературний твір з'явився на противагу вже популярній на той час поемі Віктора Гюго й відображав імперське уявлення про українського гетьмана як «зрадника».

«Вимога усунути ім'я Чайковського та дискусія навколо цього триває уже декілька років. Крім сухого висновку варто додати, що Чайковський справді видатний композитор. Але він великоросійський інтелегент. Він не був каліброваним шовіністом, але цілком ідентифікував себе з великоросійською культурою, панславізмом російського імперського стибу. У своїх творах він подавав велич російської державності приблизно в тих само ризах, в яких її подає нині російська пропаганда. При створенні «русского міра» Чайковський займав в музиці приблизно таке місце, як пушкін в літературі», — наголошує Олексій Сокирко.

Щодо появи назв географічних об'єктів на базі поняття «1 травня», то, за висновками Експертної комісії, ці назви жодним чином не пов'язані з розвитком питомо української топонімії, а є втіленням російської імперської політики радянського зразка. Після завоювання більшовицькою росією Української Народної Республіки новітня імперська влада поширила на територію України відзначення 1 травня як одного з основних більшовицьких свят. Отже, святкування цього дня набуло політичного та ідеолого-пропагандистського забарвлення, тісно поєднаного з ідеєю відновлення засобами топоніміки єдиного російського імперського простору.

Світлана ЧОРНА.

Інфографіка з сайту choose.info

ДОВІДКОВО

Як повідомлять в УІНП, за даними останнього соціологічного дослідження 81,8% громадян підтримують заборону символів російської імперської політики в Україні. Загалом позитивно українці ставляться до повернення історичних назв — 73,4% стверджують про позитивне або швидше позитивне ставлення. Опитування проводилося у липні—серпні 2023 року серед дорослого населення (від 18 років) у всіх регіонах України, крім тимчасово окупованих територій. Провели дослідження ТОВ «Оперативна соціологія» спільно з Фондом «Демократичні ініціативи».

Аби про маленьких лицарів нації дізналися на всіх континентах

До Дня Незалежності України Освітній центр Верховної Ради України презентував спеціальну збірку історій від юних українців у межах Всеукраїнської акції єдності «Разом до Перемоги».

Аби про маленьких лицарів нації дізналося якомога більше людей, «Голос України» разом з Освітнім центром Верховної Ради України започаткував на сторінках газети рубрику «Незламні діти».

У дописах збережено стиль і правопис оригіналу. А також представлено малюнки, створені в межах всеукраїнського флешмобу «Діти України за мир».

НЕЗЛАМНІ ДІТИ

До дев'яти років я лише чув від прабабусі слово «війна». Слухав її розповіді про цей час, про те, як вона, маленька дівчинка, разом із мамою та сестричкою виживала у нелегких умовах. Але не думав, що коли мені виповниться дев'ять років, то наступного дня в моїй країні розпочнеться жах. Згадую цей день... Він був зовсім незвичним для мене. Батьки весь час переглядали новини, прислухалися до звуків, мама плакала,

хоча й намагалася не показувати мені цього. Я не розумів, чому не йду до школи, чому на дворі бути самому небезпечно.

Та згодом навколо все почало змінюватися, все більше було тривожної інформації по телебаченню, лунала сирена, яка мене дуже лякала. Для кожного війна має своє значення, вона викликає дивні емоції та думки. Для мене це щось чорне, сумне та страшне. Тож я вирішив, що маю докласти

зусиль, аби було більше світла і нарешті прийшов мир у мій край. Здавалося, що ж може зробити маленький хлопчик? Та незалежно від віку, ми всі можемо обрати свій шлях, яким будемо рухатися. Я обрав свій. Навчатися на

високому рівні, робити добрі справи, допомагати рідним, а вони тим самим допомогатимуть нашим військовим.

Мій фронт зараз — це здобування знань, які я зможу застосувати у майбутньому. А найголовніше, що все, чого я

навчуся, все, що запам'ятаю, я зможу використувати на благо своєї держави. Якби мене зараз запитали, про що я мрію, то відповідь була б зовсім не такою, як до війни. «Мрію про мир! Хочу, щоб усі були щасливі!» — прокидаючись, шепчу мамі на вушко.

Сергій ПРОКОФ'ЄВ,
9 років.

Комунальний заклад «Ліцей № 6 Покровської міської ради Дніпропетровської області», м. Покров.

ПОДРОБИЦІ

Лісівники поставили на конвеєр постачання автівок та дронів ЗСУ

Днями ще 20 позашляховиків і 22 дрони доставлять для ЗСУ з Польщі. Про це розповів генеральний директор ДП «Ліси України» Юрій Болоховець:

«Із першого дня повномасштабного вторгнення поляки підставили нам своє плече й не втомлюються допомагати досі. Усього за цей час ми отримали 137 автомобілів, 96 дронів, 35 тепловізорів, 20 генераторів, 1,5 тис. комплектів наплічників та багато іншого. Дякую моєму справжньому другу, генеральному директору державних Лісів Польщі Іозефу Кубіце. Допомога польських лісівників безцінна. Це відповідь для тих, хто багато питав, куди йде вся ця допомога. Вкотре пояснюю: все одразу вирушає на передову. Передаємо це військовим лісівникам, які боронять нашу країну. Щойно закриваємо один запит, одразу ж з'являється новий. Це війна. Намагаємося безперервно забезпечувати хлопців усім необхідним».

Сергій СУЛИМА.
Фото надано прес-службою Подільського лісового офісу.

ОГОЛОШЕННЯ

Втрачені документи, а саме: посвідчення НГУ № 076621, паспорт громадянина України (ID-картка) № 007186058 виданий 8030 від 03.12.2021 року, свідоцтво старшого машини № 238, жетон ЗСУ Г-043375 видані на ім'я **Свинар Валерія Віталіївна**, вважати недійсними.

Втрачене посвідчення учасника бойових дій на ім'я **Земляного Івана Валерійовича**, вважати не дійсним.

Розшукується спадкоємець за заповітом після померлого 22.03.2022 року **Лесного Анатолія Петровича**, 04.02.1940 року народження, на день смерті був зареєстрований за адресою: Донецька обл., м. Маріуполь, вул. Бахчиванджи, буд. 23, кв. 36.

Втрачене посвідчення адвоката серії ВС-892899, видане Радою адвокатів Львівської області від 19.08.2022 року, на ім'я **Муравської Оксани Ігорівни**, вважати недійсним.

Спадкова справа відкрита приватним нотаріусом Вінницького міського нотаріального округу **Кравцовою О.М.**, за адресою м. Вінниця, вул. Магістратська, 65, прим. 17, тел. +380682060808

Втрачений документ "КАРТКА ВОДІЯ-DRIVER CARD" № UAD0000007LPG000 виданий ДП "ДержавтотрансНДІпроект" від 14.07.2021 на ім'я **Валігура/Valihura Юрій/Yuriy**, вважати недійсним.

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ВІДКРИТТЯ СПАДЩИНИ

(в порядку статті 63 ЗУ "Про нотаріат")

Приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу **Юр-Капінос А.Є., ПОВІДОМЛЯЄ**

про відкриття спадщини до майна померлої 06 червня 2023 року **КОЛЕСНІЧЕНКО Олександри Федорівни**, 28 травня 1939 року народження. Для здійснення права на спадкування спадкоємці(мець) за заповітом та/або за законом, викликається(ються) за адресою робочого місця нотаріуса: **04070, м. Київ, вул. Борисоглібська, буд. 4, оф. 11** тел.: (044)201-68-15. E-mail: notar@iurkarinos.kiev.ua

ОГОЛОШЕННЯ

про результати проведення конкурсу

Служба зовнішньої розвідки України
Місцезнаходження: вул. Нагірна, 24/1, м. Київ, 04107
Найменування предмета закупівлі: **закупівля за державні кошти квартири для військовослужбовців у регіонах України:**
- 1 однокімнатна квартира у м. Києві, житловою площею не менше 14,0 кв.м., загальною площею не більше 50 кв.м.
Газета "Голос України" №236 (8253) від 24.11.2023 року.
Адреса веб-сайту на якому замовником розміщувалася інформація про закупівлю: www.szru.gov.ua
Конкурс не відбувся у зв'язку із відсутністю учасників конкурсу.

ОГОЛОШЕННЯ

про проведення відкритих торгів (англійського аукціону) з продажу активів АТ «АЙБОКСБАНК»

Номер лоту:	Коротка назва майна в лоті:
G21N025346	Основні засоби в кількості 4 одиниці
Детальна інформація по лоту: https://www.fg.gov.ua/lot/170440	
Дата проведення аукціону: 13.12.2023 р.	
Місце проведення аукціону:	ЄДИНИЙ КАБІНЕТ -Посилання на перелік організаторів відкритих торгів (аукціонів): https://www.fg.gov.ua/aktivi-bankiv/prodazh-aktiviv/informatsiya/organizatori-vidkritikh-torgiv
Час проведення аукціону:	Точний час початку проведення аукціону по лоту вказується на веб-сайті www.prozorro.sale

ОГОЛОШЕННЯ

про проведення конкурсу на придбання квартири

Служба зовнішньої розвідки України
Місцезнаходження: вул. Нагірна, 24/1, м. Київ, 04107
Посадові особи замовника, уповноважені здійснювати зв'язок з учасниками: **Бондаренко Андрій Анатолійович**, тел. (044) 481-66-18; **Злобін Андрій Віталійович**, тел. (044) 451-96-24.
Режим роботи конкурсної комісії: Пн-Пт з 9⁰⁰ до 17⁰⁰.
Найменування предмета закупівлі: **закупівля за державні кошти квартири для військовослужбовців у регіонах України:**
- 1 однокімнатної квартири включно у м. Києві та 20 км зоні від меж м. Києва, житловою площею не менше 14,0 кв.м., загальною площею не більше 50 кв.м.
Кінцевий строк подання конкурсних пропозицій: 14.12.2023 року до 18⁰⁰.
Дата та місце проведення конкурсу: 15.12.2023 року о 10⁰⁰ вул. Нагірна, 24/1, м. Київ, громадська приймальня.
Детальна інформація та електронна версія конкурсної документації: www.szru.gov.ua

ОГОЛОШЕННЯ

щодо продажу активів АТ «МР БАНК»

Номер лоту:	Коротка назва лоту/номер кредитного договору:
G24N025341	Вантажний фургон малотонажний оперативний, VOLKSWAGEN TRANSPORTER, 2015 року випуску, номер кузова WV1ZZZ7HZFH049582, номер державної реєстрації AA8123OX, інвентарний номер 4000034642, колір - білий, фактично - чорний.
Місце проведення аукціону:	www.prozorro.sale
Дата проведення аукціону:	28.12.2023
Час проведення аукціону:	Точний час початку проведення відкритих торгів (аукціону) по кожному лоту вказується на веб-сайті: www.prozorro.sale
Детальна інформація по лоту (параметри, забезпечення, початкова ціна, правила участі в аукціоні):	https://www.fg.gov.ua/passport/56597

ОГОЛОШЕННЯ-ПОВІДОМЛЕННЯ

Я, **Голяченко М.В.**, приватний нотаріус КМНО, повідомляю, що **14 квітня 2023 року** після смерті **ГУЛЬКО ВІТАЛІЯ ВАСИЛЬОВИЧА**, 23 квітня 1959 р.н., **відкрилась спадщина (с/с № 26/2023).**

Строк для прийняття спадщини після смерті **ГУЛЬКО В.В.** закінчився **14 жовтня 2023 року.**

Якщо спадкоємець протягом строку (6 місяців з дня смерті), не подав заяву про прийняття спадщини він вважається таким, що не прийняв її.

Повідомляю ВСІХ спадкоємців **ГУЛЬКО В.В.**, які не подали заяву про прийняття спадщини, якщо у Вас наявні докази, що свідчать про прийняття Вами спадщини після смерті **ГУЛЬКО В.В.** іншим чином, ніж подача заяви, **прошу** Вас надати мені ці докази в строк **до 14 грудня 2023 року**, звернувшись за адресою: 04050, місто Київ, вул. Білоруська, буд. 5, пр. 28.

У разі якщо Ви не звернетесь до мене в строк **до 14 грудня 2023 року** Свідоцтво(а) про право на спадщину буде(уть) видано(і) іншим спадкоємцям, що прийняли спадщину.

Сьогодні в Україні переважно без опадів, на дорогах західних та північних областей подекуди ожеледиця. Температура вночі 3—8 градусів морозу, у західних та північних областях — 10—15 нижче нуля. Вдень 0—5 морозу. На Одещині та в Криму вночі та вдень 0—7 з позначкою плюс. Вітер південно-східний, 5—10 м/с

СПОРТ

У «Різдвяних перегонах» змагатимуться Джима і Підручний

Біатлон. Українські спортсмени Юлія Джима (олімпійська чемпіонка-2014) і Дмитро Підручний (чемпіон світу-2019) візьмуть участь у виставкових перегонах Biathlon World Team Challenge.

Обидва лідери збірної України з біатлону пропустили перший етап Кубка світу в Естерсунді через проблеми зі здоров'ям. Однак повернуться до змагань на другому етапі у Гогфільцені (8—10 грудня).

«Різдвяні перегони-2023», які з 2002 року відбуваються у німецькому Гельзенкіргені на «Фелтінс-Арені», заплановані на 28 грудня. Традиційно вони складатимуться з двох частин у форматі змішаної естафети: масстарту та переслідування, котрі стануть вирішальними перегонами та визначать переможців.

Тур УПЛ розпочнеться матчем «Шахтаря» і «Вереса»

Футбол. Черговий 17-й тур чемпіонату УПЛ розпочнеться поєдинком донецького «Шахтаря» та рівненського «Вереса». Стартова зустріч відбудеться у п'ятницю, 8 грудня, на «Арені Львів», початок — о 17:00.

У перший ігровий день зйдуться також житомирське «Полісся» та «Дніпро-1» (19:00).

Програму туру у суботу, 9 грудня, продовжать криворізький «Кривбас» та луганська «Зоря» (15:00).

На неділю, 10 грудня, заплановано поєдинки полтавської «Ворскли» та львівського «Руха» (13:00), одеського «Чорноморця» та ковалівського «Колоса» (15:00).

У понеділок, 11 грудня, зіграють київське «Динамо» та столична «Оболонь» (15:00), харківський «Металіст 1925» та «Олександрія» (17:00).

Матч черкаського ЛНЗ із закарпатським «Минаєм» перенесено.

До речі, «Динамо» у четвер, 7 грудня, на своєму стадіоні в столиці проведе перенесений матч 3-го туру проти «Металіста 1925» (15:00).

Турнірне становище: «Кривбас» — 33 очки (після 16 ігор), «Дніпро-1» — 33 (16), «Полісся» — 31 (16), «Шахтар» — 28 (14), «Рух» — 25 (16), «Динамо» — 22 (12), «Ворскла» — 22 (16), «Колос» — 21 (15), ЛНЗ — 20 (16), «Чорноморець» — 19 (15), «Металіст 1925» — 15 (15), «Оболонь» — 14 (15), «Олександрія» — 13 (15), «Верес» — 12 (15), «Зоря» — 11 (13), «Минай» — 6 (15).

Відповідальне завдання для збірної України U-20

Хокей. Молодіжна збірна країни U-20 готується до чемпіонату світу у Дивізії 1В, який відбудеться у Словенії з 11 по 17 грудня.

Перед командою Андрія Срюбка стоїть завдання підвищення у класі. Торік команда в останньому матчі поступилася Японії і не вийшла до Дивізіону 1А.

Календар нашої команди на ЧС: 11 грудня. Польща — Україна (17:00).

12 грудня. Україна — Естонія (13:30).

14 грудня. Україна — Італія (20:30).

15 грудня. Україна — Хорватія (17:00).

17 грудня. Словенія — Україна (20:30).

Підготував **Геннадій БРАНИЦЬКИЙ.**

Портрети воїнів, що їх замовила душа художниці

Ці портрети ніхто не замовляв і не просив. Замовила їх сама художниця Ганна Криволап, її душа.

Саме так вона вирішила віддати шану воїнам-митцям, які нині поставили на паузу своє мирне життя і пішли боронити нас з вами.

Як назначила Ганна під час відкриття виставки в Національному музеї «Київська картинна галерея», поштовою стала розповідь подруги про спільного знайомого, який із перших днів повномасштабного вторгнення залишив свою мирну професію і пішов на війну.

Ось сидить Іларіон Павлюк і напруженим поглядом вдивляється в далечинь, бо ж там десть у нашому степу ворог **(на знімку вгорі)**.

А це журналістка, письменниця, народна депутатка, а нині — командир підрозділу Тетяна

Чорновіл зі своєю «Стугоною». Справжня амазонка **(на знімку внизу)**.

Тут і сонячний і світлий актор Олександр Печериця. До речі, воїн-мистець, який захищав Київщину, потім Харківщину, а тепер на іншому напрямку, саме в день відкриття

виставки був у столиці тож не міг не завітати до Картинної галереї **(на знімку з авторкою портрета Ганною Криволап)**.

У соліста балету Олександра Шаповала за спиною чи то театральні лаштунки, чи то,

якщо придивитися, наша рідна земля. Він тепер охороняє нас і Батьківщину в небесному війську.

А цей впевнений чоловік — Сашко Положинський. Він попри війну і службу в ЗСУ міцно тримає також мікрофон,

адже культурний фронт нині важливий як ніколи. Ахтем Сейтаблаєв видався мені справжнім лицарем, який, як архангел Михаїл, своїми червоними крилами готовий закрити всіх нас від п'їми.

На виставці також представлені роботи із циклу «Стрічки». Іх Ганна Криволап почала писати ще в довоєнні роки. Це було звернення до традицій, до нашої історії. І якось так вийшло, що такі різні роботи несподівано, але абсолютно природно зійшлися у цьому проєкті, утворивши експозицію «Пульс любови». Утім, як каже пан

Ганна, стрічки воєнного часу несуть уже інші сенси, вони нагадують стрічки для маскувальних сіток, які плетуть своїм синям і донькам невтомні матері тут, у тилу. Вони ніби віддаляють минуле від майбутнього і водночас закладають нові сенси в нашу Перемогу.

Якщо ж говорити про портрети, то в роботах авторка використовує багато темно-синього чи глибокого фіолетового кольору. Це ті кольори простору перед світанком, коли ось-ось має зійти сонце. І воно обов'язково зійде над Україною, аби здолати п'їтму, яку приніс нам лютий ворог.

Виставка триватиме до 17 січня.

Марина КРИВДА.
Фото автора.

МАЛЮНОК ДНЯ

Святий Миколай. Світло надії і сподівань.

Мал. Олексій КУСТОВСЬКОГО.

Відповідальні за підготовку номера: Віталій СУДДЯ, Тетяна УВЕРОВА.

► За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
► Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
► Направлення матеріалів для друку в газеті є наданням згоди автора на обробку його персональних даних.
► Рукописів не повертаємо.
► При використанні наших публікацій посилання на «Голос України» обов'язкове.

© Платні матеріали.

Засновник — Верховна Рада України
Свідцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання—КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка).
Передплатні індекси та передплатна ціна на 2023 рік

Для фізичних осіб:
40224 — 45 грн. на місяць (5-разовий: вівторок — субота);
08775 — 40 грн. на місяць (3-разовий: вівторок, четвер, п'ятниця).
Для підприємств і організацій:
60955 — 80 грн. на місяць (5-разовий: вівторок — субота).
Ціна в роздрібній мережі — договірна.

Друк: ТОВ «Мега-Поліграф», 04073 м. Київ, вул. Марка Вовчка, 12/14, тел. (044) 581-68-15
www.mega-poligraf.kiev.ua
Зам. 91417

Видавець — Державне підприємство «Редакція газети «Голос України».
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Петра Нестерова, 4.

ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 503-68-73; відділ реклами — 503-61-92;

E-mail: mail@golos.com.ua — загальний

reklama1@golos.com.ua — відділ реклами

let@golos.com.ua — відділ листів

foto@golos.com.ua — відділ ілюстрацій

Сайт — www.golos.com.ua

